fm.dk

Danmark helt ud af krisen

Virksomheder i vækst

Maj 2014

Regeringen

fm.dk

Danmark helt ud af krisen

Virksomheder i vækst

Maj 2014

Regeringen

1. Danmark helt ud af krisen 5

2. Nye vækstinitiativer 13
Indsatsområde 1. Nemmere og billigere at være virksomhed 14
Indsatsområde 2. Styrket adgang til finansiering – flere vækstvirksomheder 21
Indsatsområde 3. Lavere priser for virksomheder og husholdninger 25
Indsatsområde 4. Dygtige medarbejdere, avanceret produktion 30
Finansiering af tiltag i Vækstpakke 2014 37

3. Danmarks vækstudfordring 41

4. Danmark som produktionsland 53

1. Danmark helt ud af krisen

Virksomheder i vækst

Regeringens hovedprioritet har fra første dag været at skabe gode job og løfte velfærden, samtidig med at vi fører en ansvarlig og holdbar økonomisk politik. Gennem det internationale økonomiske tilbageslag har vi holdt hånden under beskæftigelsen, så Danmark er sluppet mere nænsomt gennem krisen end mange andre lande. Regeringens politik sikrer sunde offentlige finanser, og vi har oveni prioriteret rum til at løfte velfærden med godt 3 mia. kr. årligt frem mod 2020.

Dansk økonomi viser nu klare tegn på bedring. Store dele af erhvervslivet er i vækst. Produktionen vokser på ny i virksomhederne. Færre mennesker er ledige end for fire år siden. Beskæftigelsen stiger igen. Det går bedre i udlandet, og regeringens ansvarlige politik fremmer den positive udvikling i Danmark og tilliden til dansk økonomi.

Vi kan nu for alvor begynde at se fremad. Med Vækstpakke 2014, *Danmark helt ud af krisen – virksomheder i vækst*, tager regeringen yderligere skridt for at styrke de danske virksomheders muligheder for at lægge krisen bag sig og fastholde og skabe vellønnede job. Vi skal øge produktiviteten og sænke omkostningerne for vores virksomheder, så vi kan koble os på det internationale opsving. Der er fortsat mange udfordringer, vi skal tage fat på.

Vækstpakke 2014 bygger videre på den række af erhvervsrettede initiativer, som regeringen allerede har fremlagt, der skal skabe stærkere og mere konkurrencedygtige virksomheder.

Samtidig fastholder regeringen en ambitiøs klima- og energipolitik, der tager hensyn til virksomhedernes konkurrenceevne.

Et stærkt erhvervsliv er en grundsten under gode job og tryghed for de enkelte familier i Danmark og dermed også forudsætningen for vores velstand og velfærd.

Regeringen fremlægger derfor som en første opfølgning på Produktivitetskommissionen en vækstpakke med en bred vifte af store og små initiativer. I alt 89 forslag, som løfter velstanden og forbedrer virksomhedernes vilkår i Danmark, *jf. boks 1.1.*

Boks 1.1
Danmark helt ud af krisen

Vækstpakke 2014 indeholder 89 konkrete tiltag, der vil styrke erhvervslivets konkurrenceevne og samlet løfte velstanden i Danmark med 6 mia. kr. i 2020. Initiativerne fordeler sig på fire indsatsområder:

Nemmere og billigere at være virksomhed
Lempelse af virksomhedernes PSO-omkostninger for 5,8 mia. kr. Kortere sagsbehandlingstider. Færre administrative byrder og bedre erhvervsregulering.

Styrket adgang til finansiering – flere vækstvirksomheder
Fradrag for indskud i små virksomheder og lempelse af udbyttebeskatning for virksomheder. Forlængelse af Vækstlåneordningen og Eksportlåneordningen. Mere kapital til vækstvirksomheder.

Lavere priser for forbrugerne og virksomhederne
Forsyningssektoren effektiviseres for 3,3 mia. kr. i dialog med sektoren. Nationale særstandarder i byggebranchen harmoniseres. Konkurrencen i private serviceerhverv styrkes.

Flere dygtige medarbejdere og mere avanceret produktion
Styrket international rekruttering. Bedre voksen- og efteruddannelse. Flere praktikpladser. 3 mia. kr. til Danmarks Grundforskningsfond og bedre rammer for avanceret produktion.

Den globale konkurrence er skærpet. Det er blevet nemmere at flytte arbejdsopgaver og arbejdspladser mellem lande. Det betyder, at varer og tjenester produceres der, hvor det sker bedst og mest effektivt. Det er en udvikling, som gør verden rigere, og som også er en stor fordel for Danmark.

Udviklingen skærper dog også kravene til danske virksomheder. Vi er udfordret på vores omkostningsniveau af vores nabolande såsom Tyskland og Sverige men også af nye vækstlande i Østeuropa og Asien. De kan ikke længere blot tilbyde arbejde til lave lønninger men bliver også dygtigere. Samtidig har udviklingen i den danske produktivitet de seneste 15-20 år været svag – både i forhold til tidligere perioder og i forhold til andre lande vi normalt sammenligner os med. Det svækker danske virksomheders konkurrenceevne.

Vi skal styrke virksomhedernes konkurrenceevne ved blandt andet at reducere omkostningerne for erhvervslivet og sikre, at virksomhederne har adgang til kvalificeret og produktiv arbejdskraft.

Det er forudsætningen for, at det fortsat er attraktivt at investere i ny teknologi, forskning og udvikling i Danmark, og det er med til at fastholde og tiltrække nye gode, danske produktions- og videnarbejdspladser.

Danmark har siden 00'erne oplevet et større fald i antallet af industrielle produktionsarbejdspladser end vores nabolande. Produktionsvirksomhederne er derfor et særligt fokusområde for regeringen. De er en væsentlig drivkraft for vækst og velstand herhjemme, og der er mange arbejdspladser knyttet til produktion – det gælder ikke kun i industrien men også i forsknings- og videnstunge erhverv. De udgør samtidig en relativt stor andel af beskæftigel-

sen i områder uden for de større byer. Det er derfor regeringens strategi, at Danmark skal være et attraktivt produktionsland, *jf. boks 1.2 og kapitel 4*.

Boks 1.2
Danmark som produktionsland

Produktionsvirksomheder i industrien har fortsat stor betydning for dansk økonomi. Det skyldes bl.a., at:

- Produktionserhvervene er en drivkraft for den danske produktivitetsvækst, og særligt de højeksporterende erhverv bidrager hertil. Især de seneste år har de danske produktionsvirksomheder haft en høj produktivitetsvækst, også set i forhold til udlandet.
- Produktionserhvervene står i dag for ca. 40 pct. af den samlede danske eksport. I takt med at velstanden i fx BRIK-landene og andre vækstøkonomier stiger, er der potentiale for yderligere eksportvækst.
- Produktionsvirksomheder skaber attraktive job, hvoraf relativt mange er placeret uden for de større byer og i de områder, der blev hårdest ramt af krisen. De job, der skabes, især inden for mere avanceret produktion, har et forholdsvist højt løn- og kompetenceniveau. Samtidigt skaber produktion også vellønnede job inden for forskning og udvikling (F&U), konsulenttjenester, marketing, logistik mv.
- Halvdelen af de private investeringer i F&U kommer fra produktionserhvervene. Særligt inden for avanceret produktion er udvikling og produktion tæt forbundne. Øget udflytning af produktion fra Danmark skaber risiko for øget udflytning af videnjob forbundet med produktion.

Det er ikke attraktivt for Danmark at konkurrere med f.eks. Østeuropa og Asien på lave lønninger. Men udviklingen inden for automatisering, IT og avancere produktionsteknologier giver nye muligheder for produktion i Danmark. Billigere og mere intelligente industrirobotter, digitaliseret produktion og nye materialetyper kan bidrage til en mere innovativ og omkostningseffektiv produktion, så andre faktorer end løn har betydning.

For at skabe attraktive vilkår for at investere og drive produktionsvirksomheder i Danmark er der brug for at sætte bredt ind. Regeringen vil derfor sætte fokus på virksomhedernes omkostninger, regulering, barrierer for vækst og erhvervsmæssig fornyelse, innovation, nye produktionsmetoder, internationalisering og adgang til dygtige medarbejdere med kompetencer inden for avanceret produktion.

Regeringens Vækstpakke 2014 forbedrer sammen med Vækstplan DK og Vækstplan for fødevarer vilkårene for produktionserhvervene og skaber flere og mere vellønnede job i dansk produktion, hvoraf mange vil være placeret uden for de større byer.

Vækstpakke 2014 viderefører regeringens ambitiøse vækstdagsorden, hvor vi allerede har sat ind på mange områder. Vi gennemførte sidste år Vækstplan DK med initiativer for samlet 90 mia. kr., som giver virksomhederne, herunder særligt produktionsvirksomhederne, bedre vilkår og øger BNP med ca. 6 mia. kr. i 2020. Vi har besluttet at investere massivt i infrastruktur med Togfonden DK.

Vi har siden Vækstplan DK gennemført initiativer som opfølgning på Konkurrencepolitisk udspil og fremlagt vækstplaner for erhverv med international konkurrencekraft, der blandt andet forbedrer vilkårene for grøn vækst og vilkårene for produktionsvirksomhederne i fødevaresektoren, hvoraf mange er placeret i landdistrikterne.

Vi forbedrer vores uddannelsesniveau gennem ambitiøse reformer af folkeskolen og erhvervsuddannelserne samt løfter investeringerne i de videregående uddannelser. Det har til formål at sikre, at næste generation bliver den dygtigste i danmarkshistorien og vil på sigt kunne øge produktiviteten.

Endvidere har regeringen med innovationsstrategien bidraget til, at de betydelige investeringer i forskning, innovation og uddannelse kan understøtte vækst og jobskabelse.

Figur 1.1
Regeringens indsats for at forbedre vilkårene for erhvervslivet og øge produktiviteten

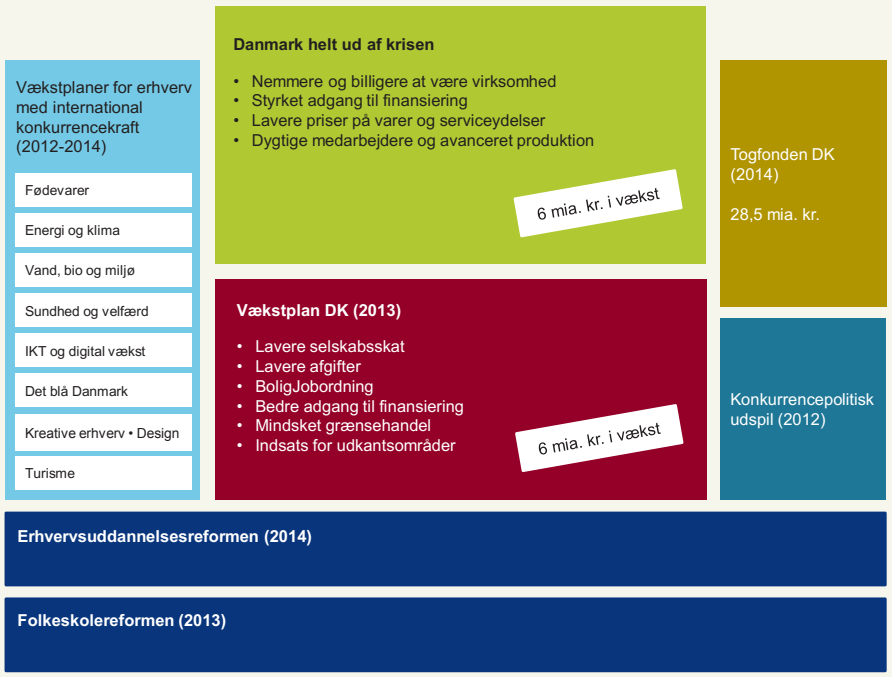

Vækstpakken løfter konkurrenceevnen og velstanden

Vækstpakke 2014 styrker konkurrenceevnen og løfter væksten gennem konkrete tiltag på fire indsatsområder, *jf. figur 1.2*:

- Forslagene gør det *nemmere og billigere at være virksomhed* ved at reducere lange sagsbehandlingstider og byrdefylde produktionsafgifter samt mindske unødvendige reguleringskrav og administrative byrder. Derved øger vi danske virksomheders konkurrenceevne og gør det mere attraktivt at investere og drive virksomhed i Danmark.

- Forslagene øger *adgangen til kapital* for særligt små og mellemstore virksomheder ved at lempe beskatningen for investeringer i mindre virksomheder, sikre mere kapital til potentielle vækstvirksomheder samt forlænge vækst- og eksportlåneordningerne. Det gør det muligt for virksomheder at foretage sunde investeringer og bidrager til, at flere virksomheder kommer ind i solide vækstforløb.

- Forslagene *øger konkurrencen og produktiviteten i visse hjemmemarkedsorienterede erhverv*, hvor produktivitetsvæksten halter mest. Det gælder særligt bygge- og anlægsbranchen, forsyningssektoren og øvrige hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv. Det understøtter lavere priser for husholdningerne og lavere omkostninger for virksomhederne, herunder inden for industrien, hvor serviceomkostningerne udgør ca. 15 pct. af virksomhedernes samlede omkostninger.

- Endelig understøtter forslagene *udbredelsen af avanceret produktion og bedre adgang til dygtige medarbejdere*. Der satses betydeligt på voksen- og efteruddannelse, bedre adgang til international højtkvalificeret og specialiseret arbejdskraft, relevans i de videregående uddannelser og investeringer i forskning og innovation. Det understøtter en mere innovativ og omkostningseffektiv produktion, herunder i de små og mellemstore virksomheder, der udgør størstedelen af dansk erhvervsliv.

Figur 1.2
Udfordring, initiativer og effekter

Initiativerne i Vækstpakke 2014 og de øvrige målrettede vækstinitiativer, regeringen har gennemført i 2014, vil samlet øge væksten med 6 mia. kr. i 2020, *jf. tabel 1.1*. Vækstpakke 2014 vil indebære, at virksomhederne kan reducere deres omkostninger med ca. 4 mia. kr. årligt som følge af færre administrative byrder, lavere afgifter, effektiviseringer mv. Heraf udgør administrative lettelser, lavere gebyrer og lignende ca. ½ mia. kr. Samtidig vil Vækstpakke 2014 understøtte erhvervsinvesteringer i danske virksomheder for samlet knap 8 mia. kr. frem mod 2020.

Tabel 1.1
Effekterne af Danmark helt ud af krisen årligt i 2020

	BNP-effekt	Lavere omkostninger og øget effektivitet i virksomhederne
Vækstpakke 2014	6 mia. kr.	4 mia. kr.

Anm.: Virkningen for erhvervsinvesteringer er opgjort for private byerhverv i faktiske 2014-priser, mens øvrige virkninger er opgjort i strukturelt 2014-niveau.

Vækstpakke 2014 forbedrer dermed konkurrenceevnen og løfter væksten i Danmark i omtrent samme omfang som regeringens Vækstplan DK, der øgede væksten med 6 mia. kr. i 2020 gennem blandt andet lempelser af en række afgifter samt sænkelse af selskabsskatten.

Med Vækstpakke 2014 sikrer regeringen, at væksten ikke kommer på bekostning af velfærden og balancen i samfundet. Vækstpakke 2014 løfter således væksten på en måde, der gør det muligt, at regeringen kan fastholde ambitionen om en sund og fornuftig udvikling i det offentlige forbrug på gennemsnitligt 0,6 pct. om året frem mod 2020.

Sammen med initiativerne i Vækstplan DK har regeringen samlet fremlagt initiativer, der løfter væksten i Danmark med ca. 12 mia. kr. i 2020 gennem bedre rammevilkår for erhvervslivet. Vi er således allerede – mindre end to år efter regeringen formulerede sin 2020-vækstmålsætning i Vækstplan DK – over halvvejs mod målet om at løfte væksten i Danmark med 20 mia. kr. i 2020 gennem forbedrede rammevilkår for erhvervslivet. Hertil kommer, at regeringen næsten har indfriet sin anden 2020-vækstmålsætning om yderligere 20 mia. kr. i vækst gennem højere beskæftigelse og øget uddannelsesniveau.

Samlet set vil Vækstpakke 2014 og Vækstplan DK sikre, at en funktionærfamilie med to børn får øget det årlige reale rådighedsbeløb med ca. 5.000 kr., *jf. tabel 1.2*. Det er en følge af, at lønningerne vil blive højere, når produktiviteten vokser, og at priserne vil være lavere end ellers inden for både forsyning og andre varer og serviceydelser.

Samtidig medfører lønstigninger i den private sektor en opregulering af de offentligt ansattes lønninger og offentlige ydelser. Et pensionistpar vil derfor få øget det årlige rådighedsbeløb med ca. 1.400 kr., fordi folkepensionen også stiger mere, når produktiviteten og de private lønninger stiger mere. Familierne får nogenlunde samme procentvise stigning i rådighedsbeløbet.

Vækstpakke 2014 udgør regeringens første skridt i opfølgningen på Produktivitetskommissionens anbefalinger.

Tabel 1.2
Højere årligt rådighedsbeløb i 2020 som følge af Vækstplan DK og Danmark helt ud af krisen

	Real forøgelse af rådighedsbeløb (kr.)	Forøgelse af rådighedsbeløb i pct. af disponibel indkomst (pct.)
2014-niveau		
Pensionistpar	1.400	0,8
Par på kontanthjælp med to børn	1.500	0,8
Par på førtidspension	2.200	1,2
LO-par med to børn	3.600	1,1
Privatansatte funktionærer med to børn	5.000	0,9

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Økonomi- og Indenrigsministeriets Familietypemodel.

2. Nye vækstinitiativer

Som led i indfrielsen af regeringens ambitiøse vækstmålsætning, og som en første del af regeringens opfølgning på Produktivitetskommissionens anbefalinger, fremlægger regeringen en vækstpakke med 89 konkrete initiativer inden for fire centrale indsatsområder, *jf. figur 2.1*:

- Nemmere og billigere at være virksomhed
- Styrket adgang til kapital – flere vækstvirksomheder
- Lavere priser for virksomheder og husholdninger
- Dygtige medarbejdere, avanceret produktion

Initiativerne forbedrer rammevilkårene for danske virksomheder, styrker konkurrenceevnen og bidrager til vækst og jobskabelse herunder særligt i de danske produktionserhverv.

Figur 2.1
Elementer i Vækstpakke 2014

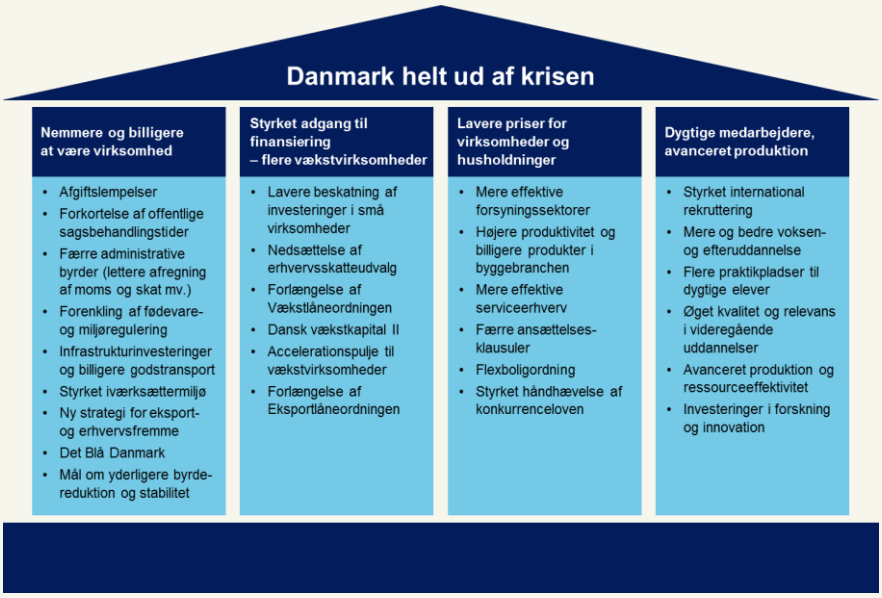

Indsatsområde 1.
Nemmere og billigere at være virksomhed

Omkostningsniveauet er en central parameter for danske virksomheders globale konkurrenceevne. Den høje danske velstand betyder imidlertid, at omkostningsniveauet for produktion er relativt højere i Danmark end i flere af vores nabolande. Det er derfor vigtigt, at det offentlige ikke pålægger erhvervslivet unødige byrder, men understøtter vækst og jobskabelse.

Det skal være nemt og billigt at opstarte og drive virksomhed i Danmark, og Danmark skal fortsat være et konkurrencedygtigt produktionsland. Regeringen vil derfor gennemføre en række initiativer, der forbedrer rammevilkårene for erhvervslivet og sænker omkostningerne for virksomhederne.

PSO-lempelser for 5,8 mia. kr. frem mod 2020

Det er centralt for regeringen at skabe gode vilkår for privat vækst og beskæftigelse. Regeringen ønsker at fremme virksomhedernes rammevilkår ved at reducere omkostningerne til energi.

Samtidig lægger regeringen vægt på, at Danmark fastholder en ambitiøs klima- og energipolitik. Lempelserne er derfor afstemt, så den grønne omstilling og udbygningen af vedvarende energi går hånd i hånd med gode rammevilkår og sund konkurrence for erhvervslivet.

Regeringen vil derfor reducere virksomhedernes omkostninger ved at lempe PSO for i alt ca. 5,8 mia. kr. i perioden 2015-2020, *jf. boks 2.1*.

Såfremt en aftale om Vækstpakke 2014 indeholder tiltag på energiområdet, der øger CO_2-udledningen i 2020, vil regeringen tage initiativ til at gennemføre klimakompenserende tiltag.

Regeringen vil i den forbindelse lægge op til, at reserven til grøn omstilling målrettes klimakompenserede tiltag i perioden 2015-2017. Der er allerede afsat 133 mio. kr. i 2015 og 135 mio. kr. i hvert af årene 2016 og 2017.

Boks 2.1
Initiativer der reducerer virksomhedernes omkostninger til energi mv.

Erhvervsrettede lempelser af PSO
Virksomhedernes omkostninger til energi vil stige frem mod 2020 blandt andet som følge af udbygningen af vedvarende energi og nye havvindmølleparker. Det forventes at få omkostningerne til PSO til at stige betragteligt, hvilket vil fordyre dansk produktion og udgøre en hindring for vækst, især i industri- og fremstillingserhvervene. Regeringen vil derfor:

- Afskaffe PSO for gas fra 2015.
- Lempe PSO-betalingerne vedr. el for en samlet ramme på 350 mio. kr. i 2015 stigende til 1.120 mio. kr. i 2020 (2014-niveau). Der lægges op til både generelle og mere målrettede lempelser i PSO-betalingen for virksomhederne.

I tillæg til de erhvervsrettede PSO-lempelser vil regeringen forbedre ansøgningskriterierne i en nuværende tilskudspulje til energibesparelser i gartnerier med henblik på at kunne opnå afløb på 10 mio. kr. årligt i 2015 og 2016.

Regeringen vil endvidere foreslå at koble lempelserne af PSO for el med en aftaleordning om energieffektiviseringer.

Tilbagerulning af forsyningssikkerhedsafgiften
Forsyningssikkerhedsafgiften betyder stigende energiafgifter frem mod 2020 for både borgere og virksomheder. Samtidig indebærer afgiften store administrative byrder for erhvervslivet. Det øger virksomhedernes produktionsomkostninger og forringer erhvervenes rammevilkår. Regeringen har allerede foreslået en fuldt finansieret tilbagerulning af forsyningssikkerhedsafgiften mv. Regeringens forslag indeholder følgende elementer:

- Afskaffelse af forsyningssikkerhedsafgiften; både afgiftsforhøjelserne på fossile brændsler og den nye afgift på VE-brændsler.
- Nedsættelse af energiafgifterne på fossile brændsler med 7,9 kr./GJ (2013-priser), svarende til afgiftsforhøjelserne i VK-regeringens *Forårspakke 2.0* fra 2009.
- Nedsættelse af elvarmeafgiften med 6,8 øre/kWh.
- Justering af afgifterne vedr. bioolier mv. så afgifterne er i overensstemmelse med EU-reglerne.
- Fastholdelse af erhvervenes afgiftslempelser på procesenergi, som blev aftalt med *Energiaftale 2012* og *Aftaler om Vækstplan DK* fra 2013.

Regeringens forslag til tilbagerulning vil samlet set lempe erhvervenes udgifter til rumvarme mv. med knap 1 mia. kr. efter tilbageløb i 2020.

Centrale offentlige sagsbehandlingstider forkortes med en tredjedel

Det offentlige træffer på en lang række områder beslutninger, som har stor betydning for private virksomheder. Det drejer sig blandt andet om godkendelser og tilladelser, der i mange sammenhænge udgør forudsætninger for at kunne etablere ny produktion eller ændre eksisterende produktionsfaciliteter. De offentlige myndigheders service er derfor et vigtigt rammevilkår for virksomhedernes udvikling og vækst.

Regeringen vil derfor reducere sagsbehandlingstiderne med i gennemsnit en tredjedel på tværs af en række områder og forenkle den erhvervsrettede sagsbehandling, *jf. boks 2.2*.

Boks 2.2
Initiativer til hurtigere sagsbehandling i staten og kommunerne

Med virkning fra 2016 vil regeringen reducere sagsbehandlingstiden med i gennemsnit en tredjedel på en række områder, der vurderes at have væsentlig betydning for virksomhederne.

Regeringen vil reducere sagsbehandlingstiden på følgende områder:

- **Byggetilladelser:** Der indføres servicekrav for sagsbehandlingstiderne på mellem 40 og 50 dage afhængigt af bygningstypen. I dag er den gennemsnitlige sagsbehandlingstid 60 dage.
- **Miljøgodkendelser:** Alle ansøgninger om godkendelse af industrivirksomheder skal afgøres inden for 150 dage fra ansøgningens modtagelse. I dag er den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ca. 240 dage.
- **Husdyrgodkendelser:** Alle ansøgninger om godkendelse af husdyrbrug efter husdyrlovens § 12 og § 16 skal afgøres inden for 200 dage fra ansøgningens modtagelse. I dag er den gennemsnitlige (netto)sagsbehandlingstid ca. 310 dage.
- **Plansager – lokalplaner og kommuneplantillæg:** Sagsbehandlingstiderne for udarbejdelse af nye lokalplaner og kommuneplantillæg reduceres frem mod 2016.
- **Registrering af fødevarevirksomheder:** Gennem en digital løsning kan registrering af fødevarevirksomheder ske via selvbetjening. Det afskaffer den aktuelle sagsbehandlingstid på seks dage.
- **Etablering af selskaber:** Gennem en digital løsning reduceres sagsbehandlingstiden med 30 pct. frem mod 2016 for de sager, der behandles manuelt. I dag er den gennemsnitlige sagsbehandlingstid 45 dage.
- **Patentansøgninger:** Sagsbehandlingstiden på første fase af patentansøgninger reduceres med ti pct., hvilket gør den danske sagsbehandlingstid til den korteste blandt de lande, vi normalt sammenligner os med. Sagsbehandlingstiden på gennemsnitligt 213 dage indebærer tre-fire dages nettosagsbehandling og en hvileperiode, som er international standard.

Regeringen vil derudover reducere sagsbehandlingstiden på en række øvrige områder, herunder klager over strakspåbud og forbud på arbejdsmiljøområdet og autorisationsansøgninger til el, VVS og kloak. Herudover vil regeringen øge transparensen og forenkle sagsbehandlingen ved at:

- Oprette en portal for erhvervsrettede sagsbehandlingstider med henblik på at skabe synlighed og give virksomhederne mulighed for at planlægge deres investeringer bedre.
- Forenkle og harmonisere gebyrerne på byggeområdet, så andelen af omkostningerne til sagsbehandling, som kommunerne skal gebyrfinansiere hhv. skattefinansiere, harmoniseres.
- Indføre flere anmeldeordninger for byggesager, miljøgodkendelser samt husdyrgodkendelser. Eksempelvis ved at flytte ca. 80 pct. af sagerne for miljøgodkendelser over på en anmeldeordning.
- Udvikle en platform til digital understøttelse af en ny anmelderordning.

Frem mod 2018 suppleres indsatsen med en række tiltag, der skal reducere sagsbehandlingstiden yderligere. I den forbindelse vil nye indsatsområder og mulige justeringer heraf skulle identificeres.

Afskaffelse af administrative byrder, gebyrer mv.

Lovgivningen stiller i dag en række krav til virksomhedernes drift og indberetninger til det offentlige. Disse krav er ofte motiveret af hensynet til forbrugersikkerhed, sundhed, miljøbeskyttelse eller lignende. De offentlige krav kan dog i visse tilfælde medføre uhensigtsmæssigt store administrative byrder for erhvervslivet, som ikke står mål med kravenes formål.

Flere af regeringens vækstinitiativer reducerer mængden af administrative byrder. Når regeringen eksempelvis forsimpler fødevareregulerinngen, forbedrer byggesagsbehandlingen eller fjerner unødige autorisationskrav for bestemte erhverv, fjerner man ligeledes virksomhedernes byrder i forbindelse med administration af disse regler og krav. I tillæg hertil vil regeringen endvidere fjerne en række administrative byrder, gebyrer mv. for erhvervslivet, *jf. boks 2.3.*

Boks 2.3
Initiativer til reduktion af konkrete administrative byrder, gebyrer mv.

Færre omkostninger ved regnskabsaflæggelse
Virksomhedernes omkostninger til bogføring og regnskaber skønnes samlet at udgøre over 10 mia. kr. årligt. For at nedbringe virksomhedernes omkostninger til bogføring og regnskaber vil regeringen:

- Gøre det nemmere og mere automatisk for særligt små virksomheder at bogføre og afregne moms og skat bl.a. ved at koble bankdata med virksomhedernes regnskabssystemer (NemVirksomhed).
- Analysere muligheden for en lempelse af revisionspligten for mindre virksomheder.
- Analysere muligheden for udvikling af digitale regnskaber, der automatisk kobler bogføringssystemer med indberetning til myndighederne.

Gratis adgang til regnskabsdata og lettere kreditvurdering
Regeringen vil give gratis adgang til regnskabsdata med henblik på at mindske svindel og reducere danske virksomheders tab på insolvente parter. Endvidere vil regeringen udrulle eSKATdata, som sænker den finansielle sektors omkostninger til indsamling af data til brug for kreditvurdering.

Forsøgsordning med kontantløse butikker
Regeringen vil igangsætte en treårig forsøgsordning, hvor danske virksomheder selv kan vælge, om de vil modtage kontanter. Posthuse, butikker med postdrift, butikker med receptpligtig medicin samt dele af sundhedsvæsenet undtages fra forsøgsordningen.

Afskaffelse af medielicens for erhverv
Regeringen vil afskaffe medielicensen for erhverv mv. på ca. 80 mio. kr. årligt, hvoraf størstedelen betales af virksomhederne, og dermed sænke virksomhedernes udgifter hertil tilsvarende.

Indsats for yderligere administrative lettelser for produktionsvirksomheder gennem simplere regler
Regeringens Virksomhedsforum for enklere regler er kommet med forslag til yderligere administrative lettelser målrettet produktionsvirksomheder. Det analyseres blandt andet derfor, om det er muligt at skabe en enklere, klarere og mere sammenhængende lovstruktur i natur- og miljølovgivningen på Miljøministeriets område.

Mindre bureaukrati i fødevare- og miljøreguleringen

Reguleringen på fødevare- og miljøområdet stiller krav til virksomhedens etablering, indretning, drift, udledninger mv. af hensyn til sikkerhed, sundhed eller miljø. Fødevareregulerinngen berører 60.000 virksomheder fra produktion til engros- og detailsalg, mens op mod 6.000

virksomheder skal have have en miljøgodkendelse for at kunne etablere eller udvide produktionen.

Det er centralt for regeringen at opretholde et højt niveau for fødevaresikkerhed og miljøbeskyttelse, men det skal ske uden at pålægge virksomhederne unødige regler, kontrol og omkostninger. Regeringen vil derfor – delvist i forlængelse af aftale om Vækstplan for fødevarer – fokusere og forenkle fødevare- og miljøreguleringen gennem en række initiativer, *jf. boks 2.4*.

Boks 2.4
Initiativer til mere fokuseret fødevare- og miljøregulering

Ophævelse af danske særregler på fødevareområdet
Regeringen ønsker at ophæve en række danske særregler, der medfører omkostninger for virksomhederne, men som samlet set ikke bidrager til at øge forbruger- og fødevaresikkerheden. Regeringen vil ophæve særregler og -ordninger svarende til 74 mio. kr. i årlige byrder, herunder bl.a. krav om hygiejneuddannelse, krav til betegnelsen for alkoholfrie øl samt særregler vedr. opvarmning. Desuden forenkles reglerne for tilsætning af næringsstoffer til fødevarer betydeligt.

Afskaffelse af næringsbrevsordningen
Mange fødevarevirksomheder skal have et næringsbrev for at kunne drive deres virksomhed. Ordningen medfører betydelige omkostninger, men bidrager ikke til fødevaresikkerheden. Derfor vil regeringen afskaffe næringsbrevsordningen. Det vil reducere virksomhedernes omkostninger med 17,5 mio. kr.

Effektivisering af kødkontrollen og færre omkostninger for danske slagterier
Kødkontrollen på slagterier finansieres via kontrolafgifter. Kontrollen er effektiviseret meget gennem de senere år. Regeringen ønsker at fortsætte effektiviseringerne på området således, at omkostningerne nedbringes med yderligere 28,5 mio. kr. frem mod 2020.

Fokusering af miljøgodkendelser
Regeringen vil omlægge miljøreguleringen, så der i højere grad stilles krav til virksomhedernes udledning til miljøet fremfor virksomhedernes produktionsniveau. Det vil sikre virksomhederne større fleksibilitet i deres produktion uden at øge miljøbelastningen.

Endvidere vil regeringen igangsætte en analyse af de danske krav til miljøteknologi (BAT) med henblik på at tage stilling til harmonisering i forhold til niveauet i vores nabolande. Det kan reducere virksomhedernes omkostninger. Endelig vil regeringen indføre anmelderordninger for virksomheder og landbrug, *jf. boks 2.2.*

2½ mia. kr. til bedre infrastruktur og billigere godskørsel med lastbiler

En velfungerende infrastruktur har betydning for produktiviteten. For produktionsvirksomheder er det vigtigt at kunne transportere varer nemt og hurtigt, mens det for servicevirksomheder er vigtigt at kunne komme ud til kunderne hurtigt og effektivt. Samtidig giver et effektivt transportsystem borgerne mulighed for at komme hurtigt til og fra arbejde.

For at understøtte vækst og produktivitet foreslår regeringen at udmønte for 2½ mia. kr. ledige midler i Infrastrukturfonden til en række vækst- og produktivitetsfremmende infrastrukturinitiativer.

Hertil vil regeringen i forlængelse af Produktivitetskommissionens anbefalinger hæve grænsen for, hvor meget gods lastbiler har tilladelse til at flytte. For godskørsel med lastbiler vil regeringen konkret:

- Forhøje grænsen for totalvægten for syv-akslede vogntog fra 54 til 56 ton.
- Forlænge forsøgsordningen med modulvogntog frem til 2030 og dermed skabe sikkerhed for branchens investeringer.
- I samarbejde med den grønne transportforligskreds udvide vejnettet indrettet til kørsel med modulvogntog.

Initiativerne mindsker distributionsomkostningerne for virksomhederne, idet der kan transporteres den samme mængde gods hurtigere og med færre ressourcer. Ændringerne vil desuden have en positiv effekt på miljøet, da CO_2-udledningen alt andet lige vil mindskes.

Bedre mulighed for genstart efter konkurs – styrket iværksættermiljø

Det er i nogle tilfælde først efter flere forsøg med forskellige virksomheder, at iværksættere opnår succes og skaber vækstvirksomheder. Årsagerne til manglende succes med en virksomhed kan være mange fx ugunstige markedsvilkår eller manglende kompetencer og erfaring. Netop erfaring betyder, at iværksættere, der tidligere uden held har forsøgt sig med opstart af virksomhed, kan have større sandsynlighed for succes end førstegangsstartere. Det er derfor vigtigt, at iværksættere med sunde forretningsidéer ikke udelukkes fra at kunne komme i gang igen.

Regeringen vil derfor anmode Konkursrådet om at vurdere, om gældssaneringsreglerne i tilstrækkelig grad tager hensyn til iværksættere, der er gået konkurs og ønsker at starte på ny. I Konkursrådets undersøgelse skal effekterne af eventuelle forslag til justeringer belyses grundigt, blandt andet i forhold til fortsat at sikre de konkursramte iværksætteres fordringshavere.

Styrkelse af regeringens eksport- og erhvervsfremmeindsats

Regeringen ser det som en kerneopgave at styrke handel, vækst og eksport ved at bistå danske virksomheder på områder, hvor det offentlige kan levere en merværdi til virksomhederne. Regeringen vil på nationalt niveau understøtte vækstvirksomheder og gennemføre en ny ambitiøs strategi for eksportfremme med yderligere 155 mio. kr. til området. Derudover vil regeringen i samarbejde med kommunerne forbedre rammerne for den kommunale indsats for lokal vækst, *jf. boks 2.5*.

Boks 2.5
Initiativer til styrkelse af den aktive eksport- og erhvervsfremme

En ny ambitiøs strategi for eksportfremme og økonomisk diplomati
International handel øger velstanden i Danmark. Samtidig er Danmark et lille land med begrænsede afsætningsmuligheder på hjemmemarkedet. Derfor er eksport og samhandel med omverdenen centralt for danske virsomheder. Regeringen vil styrke den offentlige eksportfremmeindsats ved bl.a. at:

- Tilføre den samlede eksportfremmeindsats 155 mio. kr.
- Strømline den offentlige eksportfremmeindsats ved at skabe én offentlig online eksportindgang og styrke koordination mellem forskellige offentlige aktører.
- Optimere Eksportrådets organisation ved at omfordele ca. 15-20 pct. af Eksportrådets ressourcer med henblik på at sikre en strategisk prioritering af Eksportrådets globale tilstedeværelse og fokusområder.
- Styrke samspillet mellem Danidas erhvervsinstrumenter og Eksportrådet ved at bringe dansk erhvervslivs særlige kompetencer i spil i relevante udviklingslande til gavn for begge parter.
- Styrke det økonomiske diplomati ved bl.a. at styrke sektorsamarbejdet og oprette ca. 17-19 ”vækstrådgivere”, der udsendes på udvalgte markeder med henblik på at sikre danske virksomheder et bedre fodfæste.

En bedre kommunal erhvervsfremme
Kommunerne er i mange tilfælde virksomhedernes indgang til det offentlige. Det er ofte kommunerne, der først stifter bekendtskab med iværksættere. Og det er ofte kommunerne, der modtager udenlandske virksomheder, når de overvejer at investere i Danmark. Det er derfor godt, at kommunerne har stadigt større fokus på erhvervsklimaet lokalt.

Regeringen vil forbedre kommunernes tilskyndelse til at skabe gode rammevilkår. Regeringen vil derfor forhøje kommunernes andel af selskabsskatten, så kommunernes økonomiske motivation til at fastholde og tiltrække virksomheder øges.

Derudover vil regeringen i samarbejde med kommunerne bl.a. arbejde for, at:

- Kommunerne systematisk etablerer én indgang – one-stop-shop – for virksomhederne.
- Der udvikles fælles principper og sammenlignelige data for evaluering af erhvervsfremmeindsatsen.
- Der skabes bedre sammenhæng i erhvervsfremmeindsatsen.
- Sikre bedre modtagelse af udenlandske virksomheder med henblik på at tiltrække flere investeringer.

Nyt uddannelses- og sparringsforløb for potentielle vækstvirksomheder
Regeringen vil i samarbejde med de regionale vækstfora arbejde for et nyt sparrings- og uddannelsesforløb for iværksættervirksomheder med potentiale for vækst. Indsatsen vil omfatte et intensivt uddannelsesforløb og en mentorordning med mentorer bl.a. fra succesfulde serieiværksættere og ledere fra større danske virksomheder. Indsatsen organiseres i fagligt fokuserede kompetencecentre placeret i tilknytning til de regionale væksthuse.

Bedre rammevilkår for Det Blå Danmark

Regeringen ønsker at fastholde og udvikle Det Blå Danmark. Det er derfor vigtigt at skabe gode og fremtidssikrede rammevilkår for den danske offshore-sektor.

Derfor vil regeringen udvide tonnageskatteordningen, så en række specialskibe (vindskibe, ishåndteringsskibe, hotelskibe, vagtskibe mv.) også omfattes. Det skal tiltrække disse fartøjer til Danmark og sikre investeringer og arbejdspladser.

Mål om 2 mia. kr. i yderligere byrdereduktion i 2020 samt ro og stabilitet i erhvervslivets rammevilkår

Regeringen har siden 2011 arbejdet for at reducere reguleringens byrder på erhvervslivet. Således har regeringen blandt andet fastsat en målsætning om, at de administrative byrder skal være lavere i 2015, end da regeringen kom til. Samtidig har regeringen nedsat Virksomhedsforum for enklere regler, hvor virksomheder kan fremsende forslag til forenkling af eksisterende regulering, som regeringen skal svare på efter et følg-eller-forklar princip. Det skal sikre, at byrderne lettes der, hvor det er vigtigst for virksomhederne.

Regeringen vil med en række nye tiltag styrke indsatsen med at fjerne omkostningsbebyrdende regulering for at sikre erhvervslivet gode rammevilkår. Regeringen vil:

- I højere grad kvantificere de erhvervsøkonomiske byrder i forbindelse med behandling af national lovgivning samt behandling og implementering af EU-forslag.
- Samlet set reducere byrderne på erhvervslivet med 2 mia. kr. frem mod 2020 i tillæg til de konkrete tiltag i denne vækstpakke.
- Styrke Virksomhedsforum for enklere regler, så det også kan foreslå regeringen at ændre eksisterende regulering, der har direkte erhvervsøkonomiske konsekvenser for erhvervslivet. Skatter og afgifter er fortsat undtaget fra Virksomhedsforums mandat.

Ovenstående tiltag vil øge synligheden omkring lovgivningens konsekvenser for erhvervslivet. Det er med til at sikre gennemsigtighed og øger samtidig stabiliteten omkring virksomhederne rammevilkår. Det mindsker virksomhedernes risici ved nye investeringer og gør det mere attraktivt at investere i danske virksomheder.

Indsatsområde 2.
Styrket adgang til finansiering – flere vækstvirksomheder

Den finansielle krise har betydet, at især små og mellemstore virksomheder har fået sværere ved at opnå bankfinansiering. Det forringer virksomhedernes konkurrenceevne og kan betyde, at sunde investeringer i fx ny teknologi, forskning og udvikling ikke gennemføres. Dette hæmmer mulige danske vækstvirksomheder.

Regeringen vil gøre det mere attraktivt at investere i iværksættere og andre mindre virksomheder gennem en målrettet lempelse af beskatningen for investeringer i små virksomheder. Samtidig vil regeringen øge mængden af finansiering til virksomheder med særligt vækstpotentiale gennem etablering og forlængelse af offentlige finansieringsordninger. Det gælder både små og nystartede virksomheder, de lidt større, som befinder sig i et ofte kapitalkrævende vækstforløb, og de store, veletablerede virksomheder med eksportfokus, hvor langvarig lånefinansiering kan være nødvendig.

Lavere beskatning af investeringer i særligt små danske virksomheder

Små danske virksomheder har historisk anvendt lånefinansiering gennem bankerne som primær finansieringskilde i forbindelse med nye investeringer. Markedet for privat risikovillig kapital til små virksomheder er blandt andet derfor ikke særlig veludbygget i Danmark. Regeringen ønsker at styrke investeringerne i danske virksomheder både på kort sigt, men også på længere sigt, hvor et stærkt investormiljø er et centralt vilkår for vækst og udvikling i små virksomheder.

Regeringen vil gøre det mere attraktivt at investere i små danske virksomheder. Regeringen vil derfor ændre skattesystemet, så det skattemæssigt tilskyndes at investere i små virksomheder, *jf. boks 2.6*. Samlet indebærer initiativerne en lempelse for investeringer i små virksomheder på 535 mio. kr. årligt i 2020 svarende til samlet knap 3 mia. kr. i perioden 2015-20.

Boks 2.6
Initiativer til lavere beskatning af investeringer i særligt små danske virksomheder

Fradrag for indskud i små virksomheder
Regeringen vil indføre en investorfradragsordning målrettet investeringer i små unoterede virksomheder. Fradraget indebærer, at personer, der investerer i små unoterede virksomheder, gives mulighed for årligt at få fradrag på op til 650.000 kr. for foretagne investeringer. Derved bliver det mere attraktivt at investere i nye mulige vækstvirksomheder.

Målrettet lempelse af udbyttebeskatning for danske selskaber
Regeringen vil gennemføre en målrettet lempelse af udbyttebeskatningen for danske selskabsaktionærer. Lempelsen vil omfatte alle unoterede porteføljeaktier, som i dag kan afstås skattefrit. Lempelsen indebærer, at 70 pct. af udbytterne medregnes i danske selskabers skattepligtige indkomst (i modsætning til i dag, hvor 100 pct. medregnes). Det medfører, at den effektive udbyttebeskatning for danske selskabers investeringer i unoterede porteføljeaktier i 2016 falder fra 22 pct. til godt 15 pct.

Nedsættelse af erhvervsbeskatningsudvalg

Regeringen nedsætter et erhvervsbeskatningsudvalg, der skal belyse eventuelle uhensigtsmæssigheder i den nuværende indretning af erhvervs- og kapitalbeskatningen samt komme med forslag til løsninger, *jf. boks 2.7*.

Boks 2.7
Erhvervsbeskatningsudvalg
Erhvervsindkomst beskattes i Danmark både i virksomhederne og hos ejerne. Samspillet herimellem indebærer en række komplekse afvejninger i relation til skattesystemets indretning, som blandt andet kan have indvirkning på omfanget af iværksætteraktivitet.

Produktivitetskommissionen har anbefalet, at det undersøges, om der kan skabes et mere neutralt og symmetrisk regelsæt for beskatning af erhvervsindkomst og kapitalafkast.

Regeringen nedsætter på denne baggrund et erhvervsbeskatningsudvalg, der skal belyse problemstillinger i relation hertil og komme med konkrete forslag til løsninger indenfor en provenuneutral ramme.

Erhvervsbeskatningsudvalget skal afrapportere til regeringen i 2015.

Forlængelse af Vækstlåneordningen

Små og mellemstore virksomheder, der har behov for at rejse kapital, er ofte udfordret af, at de ikke har mulighed for at stille tilstrækkelig sikkerhed ved optag af lån.

For at sikre at der også for denne type virksomheder er adgang til risikovillig lånekapital, oprettede regeringen i 2012 Vækstlåneordningen. Vækstlånene er målrettet små og mellemstore virksomheder med et finansieringsbehov på over 2 mio. kr., der mangler muligheden for at kunne stille tilstrækkelig sikkerhed til at opnå fuld finansiering i pengeinstitutterne. Vækstfonden, der administrerer ordningen, har på nuværende tidspunkt en statsgaranteret låneramme til finansiering af udlån på op til 6 mia. kr. til ordningen.

Vækstlånene indgår i stigende grad i bankernes overvejelser ved långivning, og kendskabet til lånene er steget blandt virksomhederne. Efterspørgslen efter vækstlånene giver en indikation af, at der er et finansieringsbehov i virksomhederne, der ikke kan dækkes af det almindelige bankmarked. Vækstlåneordningen står imidlertid til at udløbe ved udgangen af 2015.

Regeringen vil derfor forlænge Vækstlåneordningen indtil 2020. Det betyder, at Vækstfonden i de kommende år vil have mulighed for at sikre udlån for op til 6 mia. kr. Det vil bidrage til, at små og mellemstore virksomheder også i fremtiden kan opnå finansiering, også selvom de har begrænset mulighed for at stille sikkerhed.

Etablering af Dansk Vækstkapital II

Dansk Vækstkapital blev etableret i 2011 ved et samarbejde mellem Vækstfonden, på vegne af staten, og den danske pensionssektor for at sikre et styrket marked for risikovillig kapital. Det har været et succesfuldt første skridt på vejen til at forbedre venturevirksomheders såvel som små og mellemstore virksomheders mulighed for at finde finansiering.

Dansk Vækstkapital har en fondsstørrelse på knap 5 mia. kr., som investeres i en række fonde, der herefter foretager direkte investeringer i små og mellemstore virksomheder. Dansk Vækstkapital er endvidere med til at opbygge en tværgående infrastruktur, hvor opsparing i de danske pensionsselskaber kanaliseres ud i små og mellemstore virksomheder samt i venturesegmentet på en effektiv og hensigtsmæssig måde.

Dansk Vækstkapitals investeringsperiode udløber i 2015. Der er dog fortsat behov for at understøtte den igangsatte opbygning af SMV- og venturemarkedet til gavn for de danske virksomheder.

Regeringen vil derfor undersøge mulighederne for at oprette Dansk Vækstkapital II. Fonden skal bidrage med øget kapital og have en investeringsperiode på ca. fem år. Etableringen af Dansk Vækstkapital II skal ske i samarbejde med den danske pensionssektor. Et eventuelt samarbejde om Dansk Vækstkapital II skal struktureres, så det understøtter opbygningen af et selvbærende marked på sigt.

Accelerationspulje til virksomheder med særligt vækstpotentiale

Der er behov for at gøre en ekstra indsats for, at flere virksomheder vokser sig rigtigt store. For vækstvirksomheder, der har potentiale til at opnå en årsomsætning på mere end 1 mia.

kr., kan det være svært at finde investorer, der har en tilstrækkelig lang tidshorisont. Det kan medvirke til at bremse ellers lovende virksomheders mulighed for vækst. Det er problematisk, ikke mindst hvis resultatet bliver, at virksomheden i stedet vælger at flytte til udlandet.

På den baggrund vil regeringen oprette en accelerationspulje på ½ mia. kr. målrettet virksomheder med særligt vækstpotentiale. Puljen administreres i Vækstfonden og giver Vækstfonden mulighed for at fastholde og gennemføre opfølgende investeringer i virksomheder, som allerede er en del af fondens eksisterende portefølje, og som vurderes at have særligt vækstpotentiale. Investeringerne vil således blive foretaget i virksomheder, som Vækstfonden har fulgt i en række år og har godt kendskab til.

Endelig vil regeringen undersøge muligheden for yderligere at fremme aktiviteten i iværksættersegmentet gennem crowdfunding. Crowdfunding er en finansieringsmetode, hvor individer gennem en platform på internettet kan finansiere fx opstartsvirksomheder – fx mod en ejerandel (aktiecrowdfunding). Et aktivt marked for crowdfunding kan øge antallet af opstartsvirksomheder og øge finansieringsmulighederne for potentielle vækstvirksomheder i de tidlige stadier af virksomhedernes liv. Der eksisterer platforme for aktiecrowdfunding i Sverige, Tyskland og England.

Regeringen vil derfor igangsætte en analyse af mulighederne for på en forsvarlig måde at fremme crowdfunding, herunder aktiecrowdfunding, i Danmark.

Forlængelse af Eksportlåneordningen

Mange banker og kreditinstitutter i udlandet er fortsat tilbageholdende med at yde lån med lange løbetider. Det kan være et problem i forhold til at vinde ordrer på større projekter i udlandet inden for f.eks. vindmølleparker, cementfabrikker mv., hvor tidshorisonten for den underliggende finansiering typisk er lang.

Muligheden for som producent at tilbyde køber en samlet finansieringsløsning bliver derfor i stigende grad en konkurrenceparameter, når der bydes på større projekter i udlandet. I landene omkring os er der allerede mange steder etableret statslige programmer for eksportkreditter med tilknyttet lånemuligheder. Det er vigtigt, at vi også i Danmark sørger for, at de danske virksomheders eksportmuligheder understøttes bedst muligt, og at danske virksomheder ikke stilles dårligere end deres konkurrenter.

Eksportlåneordningen giver Eksport Kredit Fonden mulighed for at supplere en garanti for udenlandske købere af danske produkter med et lån. Ordningen har i øjeblikket tilknyttet en statsgaranteret låneramme på 35 mia. kr., men står til at udløbe i 2015. Regeringen vil forlænge Eksportlåneordningen frem til 2020 med en fastholdt låneramme på 35 mia. kroner. Samtidig vil regeringen gøre ordningen mere fleksibel og lettere at administrere for Eksport Kredit Fonden ved at integrere den i fondens øvrige drift og skabe bedre mulighed for at lade låntagere førtidsindfri lån.

Indsatsområde 3.
Lavere priser for virksomheder og husholdninger

Danmark har nogle af verdens dyreste varer og serviceydelser. Dette rammer ikke bare danske husholdninger, men forringer også danske produktionsvirksomhers konkurrenceevne, idet 15 pct. af industriens omkostninger udgøres af private serviceydelser. Særligt de hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv og forsyningssektoren har de seneste år haft en svag produktivitetsvækst. Virksomhedernes omkostninger til blandt andet byggeri og energiforsyning er derfor unødigt høje. Det koster velstand for den enkelte familie og arbejdspladser for samfundet.

En sund konkurrence sikrer, at virksomhederne holder sig på tæerne og giver virksomheder og husholdninger billigere og bedre varer og serviceydelser. Regeringen vil derfor gennemføre initiativer, der bidrager til sund konkurrence, effektivisering og innovation i særligt visse danske serviceerhverv.

Effektivisering af forsyningssektorerne – 3,3 mia. kr. til lavere priser

De dele af forsyningssektorerne, der vedrører ledninger, rør mv. til transport af forsyningen, er kendetegnet ved at være naturlige monopoler, hvor det ikke er hensigtsmæssigt med mere end én udbyder. Det betyder, at der ikke er et naturligt konkurrencepres på omkostningerne og kvaliteten. Det skal i stedet understøttes gennem en regulering, som tilskynder til effektiv drift og beskytter forbrugerne mod for høje priser samtidig med, at der stilles høje krav til kvalitet, forsyningssikkerhed og miljø. Regeringen vil samtidig sikre, at der tages hensyn til de indbyrdes sammenhænge mellem de forskellige forsyningssektorer.

Mere effektive forsyningssektorer og lavere priser vil bidrage til at reducere omkostningerne for virksomheder, herunder særligt de energiintensive produktionsvirksomheder, og dermed forbedre virksomhedernes konkurrenceevne. Samtidig vil de lavere priser øge det samlede rådighedsbeløb for husholdningerne.

Regeringen vil derfor i dialog med sektoren arbejde for mere effektive forsyningssektorer ved at forbedre reguleringen, så den giver stærkere incitamenter til løbende at effektivisere driften, sikrer samfundsøkonomisk rentable investeringer i forsyningssektorerne samt understøtter en præcis og omkostningseffektiv implementering af sektorpolitiske hensyn herunder opretholdelse af et højt niveau for blandt andet forsyningssikkerhed, miljøstandarder og sundhedskrav.

Regeringen vil på denne baggrund effektivisere forsyningssektorerne for samlet set 3,3 mia. kr. i 2020, *jf. boks 2.8*. Dette effektiviseringskrav består af tidligere besluttede effektiviseringskrav svarende til 1,8 mia. kr., der er en følge af Vækstplan DK, energiaftalen 2012 samt solcelleaftalen 2012. Disse initiativer vil blive gennemført de kommende år. Herudover foreslår regeringen et nyt effektiviseringskrav på 1,6 mia. kr.

Boks 2.8
Initiativer til mere effektive forsyningssektorer

Regeringen vil i dialog med sektorerne implementere en mere effektiv regulering af forsyningssektorerne på følgende områder:

- **Elsektoren:** Regeringen vil i 2015 fremlægge forslag til en forbedret regulering af elsektoren, der skal realisere et effektiviseringspotentiale i elsektoren, herunder Energinet.dk, på op til 1,3 mia. kr. i 2020 (inkl. op til 1,05 mia. kr. besluttet i energiaftalen og solcelleaftalen fra 2012).
- **Fjernvarmesektoren:** Regeringen vil primo 2015 fremlægge forslag til en forbedret regulering af fjernvarmesektoren, der skal realisere effektiviseringer for 0,5 mia. kr. i 2020.
- **Affaldsforbrændingssektoren:** Regeringen vil i 2014 fremlægge forslag til en konkurrenceudsættelse af affaldsforbrændingssektoren, der forventes at indebære effektiviseringer for 0,2 mia. kr. i 2020.
- **Vand- og spildevandssektoren:** Regeringen vil i 2014 fremlægge forslag til en forbedret regulering af vandsektoren med henblik på at realisere effektiviseringer i 2020 for i alt 0,9 mia. kr. i spildevandsselskaberne (inkl. 0,7 mia. kr. der blev besluttet i Vækstplan DK) og 0,4 mia. kr. i vandforsyningsselskaberne.

Regeringen vil endvidere igangsætte analyser af følgende forsyningssektorer med henblik på at identificere potentielle effektiviseringsgevinster:

- **Gassektoren:** Regeringen vil igangsætte en analyse af gassektoren med henblik på at fremlægge forslag til en ny regulering, der kan sikre en effektiv og konkurrencedygtig gassektor. Analysen skal inddrage erfaringer fra elreguleringsudvalget. Analysen gennemføres inden udgangen af første halvår 2015.
- **Energinet.dk:** Regeringen vil i samarbejde med Energinet.dk igangsætte en analyse af Energinet.dk's omkostningsstruktur herunder skal de styringsmæssige rammer for Energinet.dk analyseres. Analysen gennemføres i 2014.

Lavere priser og mere kvalitet i bygge- og anlægsbranchen

I 2012 udgjorde bygge- og anlægsbranchen 6 pct. af værdiskabelsen og 5 pct. af den samlede arbejdsstyrke i Danmark. En produktiv bygge- og anlægsbranche, der sikrer effektive og billigere produkter, er vigtig for, at danske virksomheders omkostningsniveau er konkurrencedygtigt. Regeringen vil derfor gennemføre en række konkrete initiativer, som skal understøtte øget kvalitet og lavere priser for virksomheder og forbrugere, *jf. boks 2.9*.

Boks 2.9
Initiativer til forbedring af produktiviteten i bygge- og anlægsbranchen

Harmonisering af brandkrav
Brandkravene i Danmark er skrappere end i vores nabolande. Det forøger omkostningerne i byggeriet. Der er derfor behov for, at reguleringen af brandkrav bringes i overensstemmelse med vores nabolande. Regeringen vil:

- Bringe brandkravene til højlagre (lagerbygninger med en stablingshøjde på over otte meter) i overensstemmelse med vores nabolande. Dette gælder blandt andet kravene til isoleringsmateriale samt en revision af de tekniske forskrifter vedrørende blandet oplag.
- Undersøge mulighederne for, at myndighederne kan forhåndsgodkende brandsikkerhed i nybyggeri på baggrund af plantegninger.

Øget anvendelse af internationale standarder
I Danmark har man fastsat en række særlige nationale krav og standarder for byggeri. Disse er hæmmende for konkurrencen i byggebranchen. Regeringen vil derfor:

- Internationalisere og forenkle stærkstrømsreglerne samt standarderne for arbejdspladsbelysning med henblik på at øge konkurrencen på markedet for elinstallationer, elforsyningsanlæg og belysning.
- Modernisere godkendelsesordningen for byggevarer i kontakt med drikkevand.
- Professionalisere den tekniske byggesagsbehandling herunder undersøge fordele og ulemper ved, at sagsbehandlingen varetages af større enheder.

Justering af muligheder for byggekrav i lokalplaner
Kommunerne kan i lokalplaner fastsætte byggekrav, som nyt byggeri skal opføres i overensstemmelse med. Det har bl.a. til hensigt at give kommunerne mulighed for at sikre, at byggeriet tilpasses lokale forhold. Nogle krav kan imidlertid medføre højere omkostninger for bygherrer. Regeringen vil:

- Justere lokalplankataloget således, at krav til bygningers energiklasse fremover alene reguleres med bygningsreglementet og ikke kan fastsættes i nye lokalplaner.
- Iværksætte en analyse af lokalplaners bestemmelser om æstetik, bygningshøjde og bebyggelsesprocent med henblik på at vurdere, om bestemmelserne er hensigtsmæssige.

Øget konkurrence i byggebranchen gennem lempeligere adgang til erhvervet
Regeringen vil igangsætte analyser af autorisationsordningen for statikere samt af ejerskabsrestriktionerne for landinspektører med henblik på at sikre konkurrence og fjerne unødige byrder og adgangsbarrierer.

Konkurrence, lavere priser og bedre service i private serviceerhverv

Danmark har i dag over 100 lovregulerede erhverv. Reguleringen betyder, at der ikke er fri adgang til erhvervet, hvilket kan svække konkurrencen og dermed det naturlige pres på lavere priser og højere kvalitet og service. Regeringen vil derfor modernisere og forsimple reguleringen inden for en række brancher, *jf. boks 2.10*. Det vil bidrage til at reducere virksomhedernes omkostninger til private serviceydelser samt øge rådighedsbeløbet for de danske husholdninger.

Boks 2.10
Initiativer til mere moderne regler for en række lovregulerede erhverv

Øget konkurrence i taxibranchen
Taxierhvervet beskæftiger, hvad der svarer til 6.000 personer på fuldtid, har en årlig omsætning på 5 mia. kr. og en værditilvækst på 3 mia. kr. Markedet for taxi er reguleret for bl.a. at sikre muligheden for taxikørsel i hele landet. Dette hensyn skal opretholdes. Reguleringen påfører dog i dag erhvervet en række administrative byrder og belønner kun i lav grad innovation og service i branchen. Regeringen vil forbedre vilkårene for produktivitetsforbedringer i taxibranchen. Regeringen vil gennemføre ny lovgivning på taxiområdet, der bl.a.:

- Indfører en universaltilladelse til taxikørsel i hele landet, som erstatter de nuværende fire forskellige tilladelsestyper til kørsel i en enkelt kommune.
- Afskaffer begrænsningen på antal taxier pr. vognmand og muliggør selskabsform som vognmand.
- Organiserer taxikørsel omkring kørselskontorer med ny landsdækkende tilladelse fra Trafikstyrelsen og afskaffelse af den kommunale tilladelse. Det vil blive overvejet, om der skal etableres en ordning, hvor kommunerne får adgang til at godkende særordninger i udkantsområder. Af hensyn til kunderne indføres der en landsdækkende klageordning.
- Afskaffer registreringsafgiften for taxier, limousiner og sygetransportbiler, så alle personbiler til erhvervsmæssig befordring er fritaget for registreringsafgift.
- Afskaffer reglerne for den såkaldte frikørsel for taxier og limousiner, så der fremover skal betales registreringsafgift ved videresalg af taxier og limousiner. Dermed gøres reglerne ens for alle personbiler til erhvervsmæssig befordring.
- Omlægger de løbende afgifter for biler til offentlig servicetrafik (OST-biler). Omlægningen betyder, at alle kørselstyper er fritaget for vægt- og ejerafgift, og at der betales dobbelt udligningsafgift for dieselbiler.

Øget konkurrence på ejendomsmæglerområdet og gennemsigtighed på realkreditmarkedet
Regeringen vil i forlængelse af aftale om modernisering af ejendomsmæglerområdet etablere et prissammenligningsværktøj på realkreditmarkedet, der skal sikre gennemsigtighed og øge konkurrencen. Begge tiltag vil bidrage til at mindske omkostningerne i forbindelse med køb og salg af ejendom.

Modernisering af en række mindre serviceerhverv
Bl.a. som opfølgning på Konkurrencepolitisk udspil fra 2012 vil regeringen – i tillæg til ovenstående – modernisere en række mindre serviceerhverv og dermed understøtte lavere priser for virksomheder og forbrugere. Regeringen har allerede indgået aftale om modernisering af autorisationer på el-, VVS- og kloakområdet og har derudover fremsat forslag til modernisering af det danske lodsmarked. Herudover vil regeringen modernisere 14 mindre serviceerhverv bl.a. forsikringsformidlere, inseminører, rottebekæmpere, veterinærsygeplejersker, translatører samt scene- og festfyrværkere.

Analyse af regulering af advokatbranchen med henblik på lavere priser på advokatydelser
Regeringen vil igangsætte en analyse af reguleringen af advokatbranchen med henblik på at afdække mulighederne for at understøtte lavere priser og øget kvalitet gennem styrket konkurrence.

Analyse af muligheden for frit valg af tv og øget konkurrence på bredbåndsmarkedet
Regeringen vil igangsætte en analyse af muligheden for øget frit valg af tv-distributør samt af konkurrence på bredbåndsmarkedet med henblik på bedre og billigere tv-, tele- og internetløsninger.

Færre ansættelsesklausuler, mere fleksibilitet for medarbejderne

Ansættelsesklausuler er klasuler, der begrænser arbejdskraftens mobilitet på arbejdsmarkedet af hensyn til virksomhedernes investering i *knowhow*. Det begrænser medarbejdere i at søge derhen, hvor de tilbydes de bedste vilkår og højeste lønninger.

Regeringen vil gennemføre en række initiativer, der skaber en bedre balance mellem lønmodtagernes, virksomhedernes og samfundets interesse i at kunne udnytte arbejdskraftens erhvervsmæssige muligheder, og de pågældende arbejdsgiveres interesse i at beskytte deres investeringer. De konkrete elementer fremgår af *boks 2.11*.

Boks 2.11
Initiativer vedr. ansættelsesklausuler

- De gældende regler om konkurrence- og kundeklausuler gælder fremover for alle lønmodtagere og ikke som i dag kun for funktionærer.
- Klausuler begrænses til en varighed på maksimalt 12 måneder.
- Jobklausuler (aftale mellem virksomheder om ikke at ansætte hinandens medarbejdere) forbydes.
- Kompensationsreglerne ændres, så lønmodtagere kompenseres mere, jo længere klausulen er.
- Igangsættelse af analyse af udenlandske erfaringer med klausuler, herunder i USA, der i Californien har forbudt ansættelsesklausuler.

Udvidelse af flexboligordningen

Flexboligordningen fra 2013 giver boligejere mulighed for at søge om tilladelse til at benytte deres helårshus som fritidsbolig i en afgrænset periode. Flexboligordningen gør huse i landdistrikterne mere attraktive og kan gøre det nemmere at sælge boligen. I den nuværende flexboligordning bortfalder tilladelsen til at benytte sin bolig som flexbolig ved salg. Det betyder, at en køber ikke kan være sikker på, at en bolig kan bruges som fritidsbolig efter et køb.

Regeringen vil derfor udvide den nuværende flexboligordning, så tilladelsen til at benytte en bolig som flexbolig ikke bortfalder ved køb og salg. Det vil gøre boliger i landdistrikterne mere attraktive at købe. Boligen fastholder sin helårsstatus efter byggelovgivningen.

Styrket håndhævelse af konkurrencereglerne

Konkurrencelovgivningen og myndighedernes håndhævelse heraf skal forebygge konkurrencehæmmende adfærd blandt virksomhederne. Regeringen vil derfor igangsætte en række initiativer, der skal styrke rammerne for håndhævelse af de danske konkurrenceregler, *jf. boks 2.12*. Tiltagene skal understøtte konkurrencen blandt danske virksomheder.

Boks 2.12
Initiativer til styrket håndhævelse af konkurrencereglerne

Mulighed for strukturelle påbud
Ved at give danske konkurrencemyndigheder mulighed for at sanktionere overtrædelser af konkurrencelovgivningen med strukturelle påbud såsom opsplitning eller frasalg, styrkes rammerne for håndhævelsen af konkurrencereglerne. EU-Kommissionen kan allerede i dag udstede strukturelle påbud over for danske virksomheder i situationer, hvor samhandlen mellem medlemsstaterne kan påvirkes, hvorfor de mulige sanktioner for de danske konkurrencemyndigheder på dette område sidestilles med EU-Kommissionens.

Ny professionel bestyrelse med ansvar for bl.a. håndhævelse af konkurrenceloven
I Danmark består Konkurrencerådet, der træffer afgørelser om overtrædelser af konkurrenceloven, i dag af 17 medlemmer, herunder otte repræsentanter fra branche- eller interesseorganisationer. Regeringen ønsker at erstatte Konkurrencerådet med en professionel bestyrelse bestående af økonomiske og juridiske eksperter med konkurrence-, erhvervs- og forbrugerfaglig indsigt. Derved øges konkurrencemyndighedernes uafhængighed samt legitimiteten bag konkurrenceafgørelser med styrket håndhævelse til følge. Samtidig oprettes et rådgivende udvalg bestående af bl.a. branche- og interesseorganisationer.

Lovfæstet uafhængighed i konkurrenceanalyser
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens arbejde med konkurrenceanalyser er i dag formelt underlagt ministeransvar, men er i praksis i vidt omfang uafhængigt. Den generelt gældende praksis i forhold til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens udarbejdelse af konkurrenceanalyser formaliseres, således at analyserne er uafhængige og sker under den nye, uafhængige bestyrelses ansvar, jf. ovenstående. Dette styrker analysekonklusionernes legitimitet.

Indsatsområde 4. Dygtige medarbejdere, avanceret produktion

En dygtig og fleksibel arbejdsstyrke er afgørende for høj produktivitet og velstand både for den enkelte og for samfundet som helhed. Adgangen til kvalificeret arbejdskraft betragtes af danske virksomheder som et af de vigtigste beslutningsparametre for nye investeringer i Danmark. Nye arbejdsopgaver og avancere produktionsmetoder stiller samtidig store krav til de kompetencer, arbejdsstyrken besidder.

Danske virksomheders produktivitet og konkurrenceevne kan styrkes gennem udnyttelse af avancerede produktionsmetoder. Samtidig medfører øget knaphed af verdens ressourcer, stigende råvarepriser og voksende affaldsmængder et potentiale for en mere effektiv anvendelse af de ressourcer, der indgår i produktionsprocesser og produkter.

Regeringen vil gennemføre en række initiativer, der understøtter et højt dansk uddannelsesniveau og adgang til kvalificeret arbejdskraft samt en række initiativer, der understøtter avanceret og ressourceeffektiv produktion i Danmark.

Styrket rekruttering af international arbejdskraft

Regeringen vil med en reform af international rekruttering styrke virksomhedernes konkurrencevilkår og dermed fundamentet for at skabe vækst og velfærd i Danmark. Målet er, at Danmark rekrutterer flere udenlandske højtkvalificerede medarbejdere end i dag.

Et velfungerende erhvervsliv er afgørende for, at det danske velfærdssamfund kan bevares og udvikles. Det kræver, at virksomheder i Danmark kan klare sig i den internationale konkurrence og kan rekruttere de dygtige og kvalificerede medarbejdere, som de har brug for. Gode muligheder for at rekruttere udenlandsk arbejdskraft er også en væsentlig faktor i forhold til at tiltrække udenlandske investeringer. For globale virksomheder er det centralt at kunne trække på specialiseret international arbejdskraft.

Regeringens ambitionsniveau er højt. En reform af international rekruttering skal sikre, at danske virksomheder og universiteter får lettere og hurtigere adgang til højtkvalificeret udenlandsk arbejdskraft fra tredjelande, så de står bedre rustet i den internationale konkurrence. Samtidig er det vigtigt for regeringen, at de udenlandske medarbejdere, der kommer til landet for at arbejde, bliver behandlet ordentligt.

Regeringen vil derfor styrke international rekruttering med udgangspunkt i fire mål:

- Det skal være lettere og hurtigere for virksomheder at rekruttere højtkvalificeret international arbejdskraft.
- Danmark skal være bedre til at fastholde internationale studerende.
- Modtagelse og fastholdelse af international arbejdskraft skal styrkes.
- Lige vilkår for international arbejdskraft.

Boks 2.13
Initiativer til styrket rekruttering af international arbejdskraft

- **Ny fast track-ordning**, hvor certificerede virksomheder kan få behandlet sager om arbejdstilladelse under mere fleksible betingelser.
- **Lempelse af forskerskatteordningen**, så vederlagskravet sænkes med 10.000 kr. pr. måned fra ca. 70.600 kr. pr. måned til ca. 60.600 kr. pr. måned. Det gør det lettere at tiltrække højtkvalificeret udenlandsk arbejdskraft.
- **Bedre vilkår for udenlandske forskere**, så de har lettere adgang til det danske arbejdsmarked.
- **Målretning af green card-ordningen**, så rekruttering af international arbejdskraft fokuseres på efterspurgt arbejdskraft.
- **Afbureaukratisering og forenkling** for virksomheder, bl.a. gennem enklere regler for forlængelsesansøgninger, smidigere regler for obligatoriske praktikophold, lettere adgang til myndighedsdanmark samt mulighed for deltidsarbejde i Danmark.
- **Etableringskort til internationale studerende**, der afslutter en dansk kandidat- eller ph.d.-uddannelse.
- **Bedre mulighed for at blive selvstændig erhvervsdrivende** for udlændinge i Danmark.
- **Øget udbud af internationale uddannelsespladser** på grundskole- og gymnasieniveau.
- **Ens vilkår for studiejob** gennem hævelse af arbejdstilladelsen til 20 timer ugentligt for internationale studerende.
- **Forbedret og mere effektiv kontrol** af, om betingelserne for opholdsordningerne overholdes.
- **Målretning af praktikantordningen** og ordningen for øvrigt lønarbejde.

Mere og bedre voksen- og efteruddannelse

Et højt velstandsniveau er blandt andet afhængigt af en kvalificeret arbejdsstyrke. Langt den største del af uddannelsesindsatsen tilgodeses i det ordinære uddannelsessystem.

Voksen- og efteruddannelsesindsatsen skal supplere det ordinære uddannelsessystem og sikre den løbende opkvalificering af arbejdsstyrken, så kompetencerne tilpasses og videreudvikles i overensstemmelse med arbejdsmarkedets behov. Samtidig bidrager voksen- og efteruddannelsesindsatsen til at forebygge, at voksne med mangelfulde kompetencer mister kontakten til arbejdsmarkedet.

Regeringen og forligsparterne har med Vækstplan DK afsat 1 mia. kr. til at fremtidssikre voksen- og efteruddannelsessystemet. Med udmøntningen af puljen sikres et større fokus på produktion og arbejdspladser i Danmark. Samtidig er det et centralt hensyn at fastholde gode voksen- og efteruddannelsesmuligheder særligt til dem, der har fået mindst uddannelse i deres ungdomsår.

Initiativerne understøtter et uddannelsesløft for både ufaglærte og faglærte. Udmøntningen af puljen til mere og bedre voksen- og efteruddannelse understøtter uddannelsesløftet for ufaglærte i erhvervsuddannelsesreformen og sikrer samtidig ufaglærte endnu bedre muligheder for at opnå et kompetenceløft. Udmøntningen af puljen indebærer samtidig en markant fornyelse og forbedring af videreuddannelsesmulighederne for faglærte, navnlig på det tekniske område, hvor der i en årrække har været meget lav aktivitet.

Regeringen lægger således op til at gennemføre en række konkrete initiativer, som skal bidrage til at styrke og forbedre voksen- og efteruddannelsesindsatsen, *jf. boks 2.14*.

Boks 2.14
Udmøntning af pulje på 1 mia. kr. til mere og bedre voksen- og efteruddannelse

Udmøntningen af VEU-midlerne på i alt 1 mia. kr. skal understøtte et højere kvalifikationsniveau i arbejdsstyrken og bidrage til at fastholde vellønnede job og højproduktive virksomheder i Danmark. Med udmøntning af puljen lægges der op til:

- **At sikre voksne gode grundlæggende færdigheder.** Det er en forudsætning for at kunne klare sig på arbejdsmarkedet og for at kunne opnå en uddannelse. Regeringen har allerede afsat midler til aktivitet på almen VEU i forbindelse med erhvervsuddannelsesreformen. Fokus er derfor på at sikre det maksimale udbytte for de voksne, som ønsker at forbedre deres almene færdigheder.
- **Flere ufaglærte skal være faglærte.** Regeringen ønsker samtidig, at flere ufaglærte voksne skal have mulighed for at tage en erhvervsuddannelse. Etablering af erhvervsuddannelse for voksne (EUV) er et markant og vigtig skridt på vejen for at opnå dette mål.
- **En indsats med fokus på vækst og velstand.** De statslige midler skal i højere grad fokuseres mod kurser, der understøtter flere arbejdspladser og stærkere virksomheder i Danmark, som øger jobmobilitet og giver personer et papir på deres nyerhvervede kompetencer.
- **Flere ufaglærte og faglærte skal have mulighed for at deltage i efteruddannelse.** AMU-systemet, som udgør et vigtigt element i ufaglærtes og faglærtes efteruddannelsesuddannelsesmuligheder, skal styrkes. Der skal større fokus på mere fleksible og tidsvarende tilrettelæggelsesformer, ligesom aktivitetsmulighederne skal styrkes. En mere fleksibel tilrettelæggelse vil i højere grad gøre det muligt at kombinere uddannelse med et travlt arbejds- og familieliv. Endelig skal de store underskud på skolerne nedbringes, så de ikke medfører konsekvenser for udbud, kvalitet og fleksibilitet i AMU-systemet.
- **Flere faglærte skal have en videregående uddannelse.** Manglende udbud og kendskab til muligheder på videregående VEU udgør formentlig væsentlige årsager til den lave aktivitet på navnlig det tekniske områd. Samtidig afholder en meget høj deltagerbetaling måske nogle fra at deltage i VEU. Derfor vil regeringen igangsætte et arbejde med at oprette nye uddannelser, navnlig inden for det tekniske område. Derudover sænkes deltagerbetalingen markant på en række udvalgte uddannelser for at hjælpe disse godt i gang og udbrede kendskabet til faglærtes muligheder for videre uddannelse.
- **Voksnes kompetencer skal i højere grad godskrives.** Voksnes muligheder for at få godskrevet allerede opnåede kompetencer styrkes markant. Vejen til en erhvervsuddannelse skal fremgå tydeligt både for den ufaglærte, som ønsker at opkvalificere sig til faglært niveau, og for den faglærte, som ønsker en videregående uddannelse.

Efteruddannelse og opkvalificering af arbejdsstyrkens IT-kompetencer bliver stadig vigtigere. Regeringen vil derfor igangsætte en analyse af efterspørgslen og udbuddet af efteruddannelsestilbud vedrørende IT.

Flere danske praktikpladser til dygtige elever

Regeringen ønsker, at flest muligt kommer i virksomhedspraktik. Det er forventningen, at en løbende forbedring af økonomien, initiativerne i EUD-reformen samt allerede igangsatte initiativer vil understøtte en positiv udvikling i antallet af praktikpladser på lidt længere sigt.

Regeringen ønsker imidlertid at sætte yderligere fokus på at skabe flere praktikpladser, også i de kommende år. Derfor vil regeringen som opfølgning på EUD-reformen invitere arbejdsmarkedets parter til drøftelser på baggrund af en række konkrete forslag til initiativer, *jf. boks 2.15*.

Initiativerne indfases i løbet af 2014 og forventes på årsbasis at bidrage med i størrelsesordenen 1.000 ekstra praktikpladser i Danmark. Der afsættes samlet 95 mio. kr. i 2014-2015 til at skabe flere praktikpladser.

Boks 2.15
Initiativer til flere og bedre praktikpladser

Udvidet prøveperiode for elever i skolepraktik
Regeringen vil tilskynde virksomhederne til at indgå aftaler med elever i skolepraktik. Regeringen vil derfor konkret etablere en forsøgsordning, som giver virksomhederne mulighed for at indgå uddannelsesaftaler med elever i skolepraktik med en indledende prøveperiode på tre måneder, hvor virksomheden ikke skal afholde udgifter til elevløn. Eleven deltager i produktionen i virksomheden, men vil i perioden fortsat modtage skolepraktikydelse i stedet for elevløn.

Øget fokus på praktiksøgende elever
I dag skal elever i skolepraktik opfylde de såkaldte EMMA-kriterier (egnethed, geografisk mobilitet, faglig mobilitet, aktivt søgende). Regeringen ønsker at understøtte en tilsvarende mere tæt kontakt mellem skolen/praktikcentret og elever i søgekøen, dvs. elever uden en praktikplads, og som har takket nej til skolepraktik. Regeringen vil derfor indføre kriterier svarende til EMMA-kriterierne for praktiksøgende elever, således at disse skal opfyldes for at være registreret som praktiksøgende. Sådanne kriterier understøtter samtidigt en hensigtsmæssig balance mellem elevernes ret til uddannelsesgaranti på den ene side og pligt til at være aktivt søgende på den anden side.

Styrket praktikopsøgende arbejde
Der er fortsat forholdsvis mange virksomheder, der ikke tager elever. Regeringen vil derfor supplere skolernes nuværende praktikopsøgende arbejde med følgende i 2014-15:

- Mulighed for ansættelse af ekstra praktikkonsulenter på praktikpladscentrene.
- En markedsføringskampagne målrettet virksomheder, der ikke tidligere har haft elever.
- Startpakke og hotline for nye virksomheder.
- En forsøgsordning med administrativ hjælp til helt små virksomheder.

Øget kvalitet og relevans i videregående uddannelser

Arbejde og uddannelse er for langt de fleste nøglen til et godt og selvstændigt liv. Uddannelse har stor betydning for den enkeltes fremtidige jobmuligheder og indkomst, men også for bidraget til velstanden i samfundet som helhed. Det er centralt, at uddannelsessystemet sikrer en arbejdsstyrke med de rette kompetencer i forhold til virksomhedernes behov.

Når nyuddannede ikke kan finde job, hvor de kan bruge deres kompetencer, er det et tab for både den enkelte og samfundet. Manglende sammenhæng mellem arbejdsstyrkens kompetencer og virksomhedernes behov betyder samtidigt, at virksomhederne har sværere ved at rekruttere kvalificeret arbejdskraft. Det begrænser på langt sigt produktivitet og velstand. Regeringen lægger derfor op til at gennemføre en række initiativer, der sikrer mere relevante videregående uddannelser, *jf. boks 2.16*.

Boks 2.16
Initiativer til mere relevante videregående uddannelser

Øget brug af dimensionering
Studiesøgende skal, når de vælger en uddannelse, i højere grad være sikre på, at de kvalifikationer uddannelsen giver, er efterspurgte. På nogle studier optages for mange studerende i forhold til, hvor mange der efterfølgende kan finde relevant beskæftigelse. På andre studier har nyuddannede gode beskæftigelsesmuligheder. Regeringen vil derfor mere aktivt regulere antallet af studiepladser på de videregående uddannelser.

Flere højtuddannede til Det Blå Danmark
På maskinmesteruddannelserne og en række øvrige maritime uddannelser er der i dag både stor søgning fra unge og gode beskæftigelsesmuligheder. Regeringen vil derfor hæve antallet af studiepladser på de maritime videregående uddannelser, så de bedre matcher arbejdsmarkedets behov.

Mere gennemsigtighed i den enkeltes uddannelsesvalg
Mange studiesøgende søger ind på uddannelser med relativ høj ledighed. Det skyldes bl.a., at det kan være svært at finde sammenlignelige informationer om ledighed for nyuddannede, løn, beskæftigelsesmuligheder mv. for de forskellige uddannelser.

Regeringen vil tilvejebringe et digitalt værktøj for uddannelsessøgende med sammenlignelige og overskuelige informationer om de forskellige uddannelser. Det skal understøtte, at den enkelte uddannelsessøgende træffer sit uddannelsesvalg på et velinformeret grundlag.

Understøtte et mere bæredygtigt antal uddannelser
Der udbydes i dag omkring 1.500 videregående uddannelser, hvilket betyder, at studiesøgende og arbejdsgivere kan have svært ved at gennemskue hvilke uddannelser, der er relevante. Samtidigt er nogle uddannelser for små til at understøtte bæredygtige faglige miljøer. Regeringen vil stille krav til uddannelsesinstitutionerne om at øge gennemsigtigheden af uddannelsesudbuddet bl.a. i udviklingskontrakterne samt ved at ændre akkrediterings- og uddannelsesregler, så det bliver mere attraktivt at tilpasse eller sammenlægge eksisterende uddannelser frem for at oprette nye.

Avanceret produktion og ressourceeffektivitet

Udviklingen og udbredelsen af nye teknologier har stor betydning for produktionsvirksomheder og går rigtigt stærkt i disse år. Intelligente robotter, nye sensorteknologier, 3D-print, materialeteknologier, anvendelse af big data mv. giver muligheder for mere fleksibel og konkurrencedygtig produktion i Danmark.

Automatisering, anvendelsen af internationale standarder i produktionsprocesserne og øget ressourceeffektivitet kan bidrage til at øge produktiviteten i virksomhederne og styrke Danmark som et konkurrencedygtigt produktionsland.

Især de seneste 10 år er industrirobotter blevet mere udbredt i dansk erhvervsliv, men der er stadig et potentiale i øget automatisering og IKT-anvendelse i dansk erhvervsliv, særligt i de små og mellemstore virksomheder.

Øget anvendelse af standarder kan ligeledes understøtte virksomhedernes vækstmuligheder. Undersøgelser viser, at virksomheder, der anvender standarder, har 20-25 pct. højere værditilvækst end virksomheder, som ikke anvender standarder.

Erfaringer fra blandt andet Tyskland og Storbritannien viser endvidere, at små og mellemstore virksomheder gennem relativt små investeringer kan forbedre ressourceeffektiviteten betydeligt.

Regeringen lægger derfor op til at gennemføre en række initiativer, der kan styrke en mere avanceret og ressourceeffektiv produktion i Danmark, *jf. boks 2.17*.

Boks 2.17
Initiativer for mere avanceret produktion og ressourceeffektivitet

Vækstløft for små og mellemstore produktionsvirksomheder
Regeringen vil udbyde et vækstprogram, hvor op til 1000 små og mellemstore produktionsvirksomheder kan få rådgivning og sparring om konkrete tiltag, som virksomheden kan gennemføre med henblik på øget produktivitet og konkurrenceevne, fx øget automatisering, digitalisering eller ressourceeffektivitet. Vækstprogrammet udbydes i samarbejde med de seks regionale vækstfora.

Startpakker med relevante standarder målrettet små og mellemstore virksomheder
Regeringen foreslår, at Dansk Standard udvikler fire-seks startpakker med henblik på at tilbyde særligt relevante standarder – fx ledelsesstandarder og standarder for produktionsprocesser – til små og mellemstore produktionsvirksomheder. Med startpakken får virksomhederne information og vejledning i de mest relevante standarder for deres branche på én gang.

Strategi for øget anvendelse af internationale standarder
Regeringen vil i efteråret 2014 præsentere en strategi, der skal styrke virksomheder og myndigheders anvendelse af internationale standarder med henblik på bl.a. at lette administrative byrder gennem styrket egenkontrol samt forbedre adgangen for danske underleverandører til globale værdikæder.

Fjerne reguleringsmæssige barrierer for øget ressourceeffektivitet
Regeringen foreslår, at der etableres en task-force under Erhvervsstyrelsen, som skal afdække områder, hvor virksomheder oplever de største reguleringsmæssige barrierer for øget ressourceeffektivitet. Taskforcen skal komme med forslag til regelforenklinger.

Nyt træningsforløb for medarbejdere med henblik på at øge virksomheders ressourceeffektivitet
Regeringen vil gå i dialog med de regionale vækstfora om udvikling af nye træningsforløb inden for ressourceeffektivitet for medarbejdere beskæftiget i produktionserhverv.

Investeringer i forskning og udvikling, øget innovation i erhvervslivet

Forskning og innovation bidrager til at bevare og udvikle en stærk og konkurrencedygtig økonomi. Danmark skal derfor arbejde for at styrke sin position som førende vidensamfund gennem blandt andet udfordringsdrevet og erhvervsrettet forskning og innovation.

En væsentlig del af investeringerne i det danske forskningssystem sker via fonde og råd. Det medvirker til at skabe fornyelse, sikre konkurrence og understøtter, at forskningsmidlerne går

til de bedste forskningsprojekter. Regeringen ønsker at understøtte denne konkurrence om at udvikle de bedste forskningsprojekter.

Regeringen foreslår derfor at tilføre yderligere midler til to centrale fonde i det danske forskningssystem – Danmarks Innovationsfond og Danmarks Grundforskningsfond. Regeringen foreslår endvidere at styrke indsatsen i de danske innovationsmiljøer og klyngeorganisationer. De konkrete elementer i regeringens indsats for mere erhvervsrettede forskningsmiljøer fremgår af *boks 2.18*.

Boks 2.18
Initiativer til bedre forskning og innovation

Danmarks Innovationsfond og nye samfundspartnerskaber
Regeringen foreslår at udmønte 241 mio. kr. i 2015 til strategisk forskning og innovation i Danmarks Innovationsfond, som bl.a. kan understøtte igangsættelsen af to nye samfundspartnerskaber:

- Samfundspartnerskab om big data, som kan understøtte en realisering af potentialet i store datamængder.
- Samfundspartnerskab om avancerede materialer, som kan understøtte dansk erhvervslivs styrkeposition på det materialeteknologiske område.

Tilførsel af 3 mia. kr. til Danmarks Grundforskningsfond
Danmarks Grundforskningsfond er et vigtigt aktiv for dansk forskning. Fondens primære virkemiddel er etableringen af forskningscentre. De eksisterende centre kan konkurrere med de bedste internationale forskningsmiljøer.

Regeringen foreslår, at fonden tilføres yderligere 3 mia. kr., så fondens arbejde kan videreføres med et udlodningsniveau på ca. 430 mio. kr. årligt frem til 2026.

Styrket indsats for innovationsnetværk – herunder Femern Bælt som vækstcenter
Regeringen foreslår at styrke den internationale indsats i de danske innovationsnetværk og klyngeorganisationer for at sikre flere nye innovationssamarbejder mellem danske og udenlandske virksomheder.

Regeringen foreslår desuden at gennemføre en målrettet indsats for at styrke innovationsmiljøet omkring Femern Bælt-forbindelsen.

Finansiering af tiltag i Vækstpakke 2014

Det er en hovedprioritet for regeringen at sikre holdbare offentlige finanser. Tiltagene i Vækstpakke 2014 indebærer samlet set et finansieringsbehov efter tilbageløb og adfærdsændringer på i alt ca. 10 mia. kr. i perioden 2014-20.

Disse tiltag er fuldt finansieret, herunder i de enkelte år, gennem en række konkrete finansieringsforslag, der samlet set tilvejebringer finansiering på i alt ca. 10 mia. kr. i perioden 2014-20, *jf. boks 2.19*.

Boks 2.19
Forslag til finansiering af tiltag i Vækstpakke 2014

- Regeringen foreslår at udmønte puljen fra aftaler om Vækstplan DK på i alt 1 mia. kr. til voksen- og efteruddannelse. Puljen foreslås udmøntet til en række konkrete initiativer, som skal bidrage til at styrke og forbedre voksen- og efteruddannelsesindsatsen.

- Regeringen foreslår at udmønte den del af forskningsreserven, der vedrører provenuet fra FØP/fleks-aftalen på cirka 240 mio. kr. i 2015, til Danmarks Innovationsfond for at styrke strategisk forskning, teknologiudvikling og innovation.

- Regeringen foreslår at udmønte rammen fra aftaler om Vækstplan DK til målrettede forbedringer af rammevilkårene for dansk erhvervsliv. Rammen udgør 150 mio. kr. i 2017, 500 mio. kr. i 2018 og 2019 samt 850 mio. kr. i 2020.

- Regeringen foreslår i sammenhæng med de foreslåede PSO-lempelser at omprioritere en række puljer, som vurderes at kunne omdisponeres. Regeringen vil tage initiativ til at drøfte disse omdisponeringer med de relevante aftaleparter.

- Regeringen foreslår at nedsætte statens årlige tilskud til A/S Storebælt med 200 mio. kr. årligt fra 2015 og frem. En sådan reduktion af jernbanebetalingen vil ikke have betydning for bilisternes eller togenes takster på Storebælt.

- Regeringen foreslår som led i initiativet om at skabe øget konkurrence i taxibranchen at harmonisere afgiftsreglerne for taxier m.fl. herunder at afskaffe reglerne for frikørsel for taxier og limousiner, så der fremover skal betales registreringsafgift ved videresalg. Dermed gøres afgiftsreglerne ens for alle personbiler til erhvervsmæssig befordring.

- Regeringen foreslår, at der som led i finansieringen af reformen af international rekruttering gennemføres en begrænsning af internationale dimittenders ret til dagpenge på dimittendvilkår.

- Regeringen foreslår at forhøje afgiften på cigarillos, cigarer og cerutter mv. svarende til en prismæssig ligestilling med cigaretter. Endvidere foreslås afgiften indekseret med 1,8 pct. pr. år i perioden 2015-20.

- Regeringen foreslår, at der med henblik på implementering af et EU-direktiv foretages ændringer i momsloven, så der bl.a. fra 1. januar 2015 skal svares moms i kundens land i stedet for som i dag i sælgers land for elektroniske ydelser, teleydelser og radio- og tv-spredningstjenester solgt til private i EU-lande. Samtidig indføres en one-stop-shop for moms. Der udmøntes provenu fra det fremsatte forslag.

- Som led i finansieringen af Vækstpakke 2014 vurderes det endvidere muligt at tilvejebringe et merprovenu inden for skatteområdet, der udmøntes til lempelser i vækstpakken, som samlet set vurderes at være strukturforbedrende.

3. Danmarks vækstudfordring

Efter nogle år med svag vækst er der tegn på fornyet fremgang i dansk økonomi. Forventningen om en ny periode med vækst og stigende beskæftigelse understøttes af, at en række centrale forudsætninger for genopretning af dansk økonomi er til stede. Den ansvarlige linje i finanspolitikken understøtter tilliden til dansk økonomi, og der er løbende gennemført reformer, som har forbedret strukturerne på arbejdsmarkedet.

Men der er også udfordringer. Selv om dansk økonomi vokser på ny, så halter genopretningen efter krisen fortsat efter fremgangen i mange andre lande, *jf. figur 3.1*. Den svage vækst hidtil i Danmark skyldes både, at genopretningen har været holdt tilbage af eftervirkningerne af ophedningen i 2006-08 og et svagt underliggende vækstpotentiale. Vækstpotentialet er udfordret af, at produktivitetsudviklingen har været svag de seneste 15-20 år – både i forhold til tidligere perioder og i forhold til andre lande, vi normalt sammenligner os med, *jf. figur 3.2*.

Figur 3.1
Fornyet fremgang i BNP i Danmark

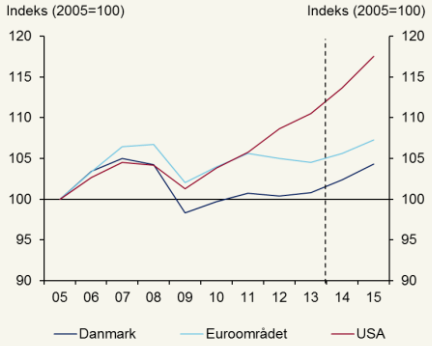

Figur 3.2
Produktivitetsvæksten har været svag i Danmark siden 1995

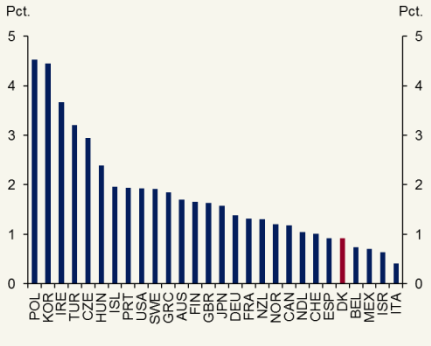

Anm.: I figur 3.1 er data for Danmark fra *Økonomisk Redegørelse, december 2013*, mens data for de resterende lande er fra Economic Outlook nr. 94 (OECD). Figur 3.2 viser den gennemsnitlige årlige vækst i real timeproduktivitet (BNP i kædede priser pr. præsteret arbejdstime) i perioden 1995-2012.
Kilde: OECD, *Økonomisk Redegørelse, december 2013* og egne beregninger.

Hovedfokus i regeringens vækstpakke er således på at hæve produktiviteten ved at styrke virksomhedernes rammevilkår. Selv om virksomhedernes rammevilkår på mange områder er gode, er det dyrt at drive virksomhed i Danmark. Skærpet international konkurrence betyder samtidig, at der løbende er behov for at efterse og styrke virksomhedernes rammevilkår.

Øget produktivitet giver vækst og vellønnede jobs

Udviklingen i danskernes velstand (målt ved BNP) er tæt knyttet til produktivitetsudviklingen, og historisk set har produktivitetsvæksten været den vigtigste kilde til velstand, *jf. figur 3.3.*

Figur 3.3
Produktivitet er den vigtigste kilde til velstand

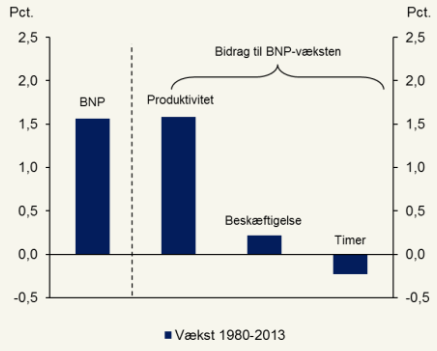

Figur 3.4
Produktivitet bestemmer lønudviklingen

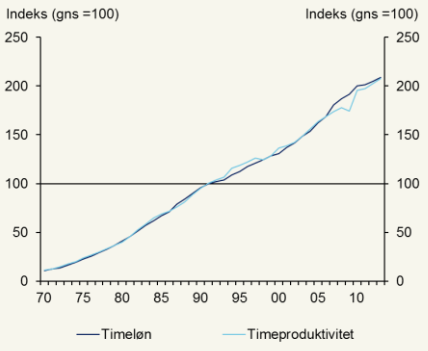

Anm.: Figur 3.3 viser den gennemsnitlige årlige vækst i perioden 1980-2013. I figur 3.4 er timelønnen beregnet som lønsum pr. præsteret time, og timeproduktiviteten er beregnet som BVT i løbende priser pr. præsteret time.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Fremgang i produktiviteten er samtidig en forudsætning for at fastholde og udvikle vellønnede job i Danmark, idet lønudviklingen over tid følger produktivitetsudviklingen tæt, *jf. figur 3.4.* Dermed er øget produktivitet helt afgørende for den fremtidige udvikling i danskernes levestandard og velfærd, *jf. boks 3.1.*

Med Vækstpakke 2014 og Vækstplan DK øges strukturelt BNP med ca. 12 mia. kr. i 2020. Dermed indfries mere end halvdelen af regeringens målsætning om at øge produktiviteten svarende til en forøgelse af det strukturelle BNP i den private sektor med 20 mia. kr. Samlet set vil initiativerne i de to vækstpakker betyde, at det årlige reale rådighedsbeløb (inkl. virkning af lavere priser) øges nogenlunde parallelt med i omegnen af 1 pct. for de danske familier, *jf. også tabel 1.2 i kapitel 1.*

Boks 3.1
Samfundsøkonomiske gevinster ved øget produktivitet

- **Lønstigninger:** Historisk set har lønningerne fulgt timeproduktiviteten, hvilket afspejler, at produktiviteten på langt sigt driver udviklingen i lønningerne.
- **Lavere priser:** Hvis fx serviceerhvervene bliver bedre til at udnytte deres ressourcer effektivt, kan det føre til lavere priser. Samtidig kan der frigøres ressourcer til andre erhverv.
- **Øget købekraft for alle befolkningsgrupper:** Lønstigninger i den private sektor vil smitte af på de offentlige lønninger og via satsregulering øge købekraften for personer på overførselsindkomst. Således bidrager øget produktivitet i den private sektor til at øge velstanden i samfundet, uden at det behøver påvirke indkomstforskellene i nævneværdigt omfang.
- **Velfærd:** Et rigt (og højproduktivt) samfund er en nødvendig betingelse for at have en moderne offentlig sektor, der leverer ydelser af høj kvalitet.

Tre veje til øget produktivitet

Der er grundlæggende tre forskellige veje til øget produktivitet:

- *Gennem investeringer i moderne og effektivt kapitalapparat* – et højt investeringsniveau er centralt for at fastholde et moderne og velfungerende kapitalapparat. Når arbejdsstyrken får mere og bedre kapital til rådighed, dvs. maskiner, produktionsanlæg, transportmidler og it-udstyr, så bliver arbejdskraften også mere produktiv.

- *Gennem en effektiv udnyttelse af ressourcerne* – stærk konkurrence i den private sektor og hensigtsmæssig regulering vil understøtte en mere omkostningseffektiv udnyttelse af ressourcerne (maskiner og arbejdskraft), og at de produktive virksomheder vinder markedsandele fra de mindre produktive. Samtidig kan god ledelse, smartere arbejdsgange, innovation og ny teknologi også understøtte en mere effektiv udnyttelse af ressourcerne.

- *Gennem velkvalificeret arbejdskraft* – en veluddannet arbejdsstyrke er bedre til at tænke innovativt, sætte sig ind i og anvende nye teknologier, maskiner mv.

Disse forhold har også været drivkrafterne bag produktivitetsudviklingen historisk set. Frem til midten af 1990'erne var produktivitetsvæksten især drevet af investeringer og bedre udnyttelse af ressourcerne, men set over de seneste 15-20 år har bidragene herfra været væsentligt mindre, *jf. figur 3.5*.

Forbedringer af arbejdskraftens kompetencer og uddannelsesniveau bidrager kun gradvist til at hæve produktivitetsniveauet og vil først slå igennem på længere sigt. Ikke desto mindre er der behov for løbende at investere i uddannelse for også at have en veluddannet arbejdsstyrke om 50 år, som kan måle sig med vores konkurrenter.

Figur 3.5
Lav produktivitetsvækst på grund af mindre bidrag fra kapital og effektiv ressourceudnyttelse

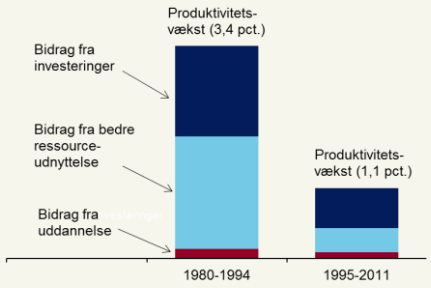

Figur 3.6
Vækstpakkens fire indsatsområder

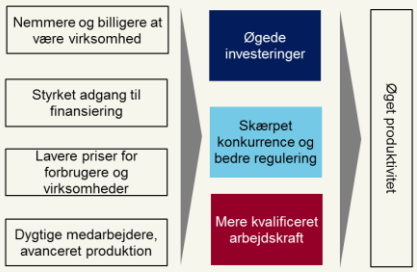

Anm.: I figur 3.5 er der opstillet et såkaldt vækstregnskab, hvor produktivitetsvæksten (målt ved BVT i kædede priser pr. præsteret arbejdstime) i perioden 1980-2011 dekomponeres i bidrag fra kapitalintensitet (via større og bedre kapitalapparat), humankapital (i form af bedre uddannet arbejdsstyrke) og bedre udnyttelse af ressourcer (totalfaktorproduktivitet). Foruden det *direkte* bidrag fra uddannelse (som opfanges i vækstregnskabets komponent for humankapital) kan uddannelse have afledte effekter på væksten i totalfaktorproduktiviteten.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

De fire indsatsområder i regeringens vækstpakke skal ses i lyset heraf, idet de bidrager til produktivitetsvæksten på alle tre områder, *jf. figur 3.6*.

Det første og andet indsatsområde i vækstpakken understøtter især investeringer. Med regeringens tiltag, som gør det *nemmere og billigere* at være virksomhed, frigives tid og penge, der i stedet kan anvendes på at investere og drive forretning. Også tiltag, som *styrker adgangen til finansiering*, fremmer investeringer i moderne og effektivt kapitalapparat.

Vækstpakkens tredje indsatsområde understøtter en mere effektiv udnyttelse af ressourcerne gennem tiltag, som skærper konkurrencen eller forbedrer reguleringen. Det bidrager til *lavere priser* for forbrugerne og virksomheder. Det fjerde indsatsområde i vækstpakken forbedrer blandt andet virksomhedernes *adgang til velkvalificeret arbejdskraft,* fx gennem opkvalificering og international rekruttering.

Regeringen har desuden nedsat en Produktivitetskommission, der har haft til opgave at undersøge årsagerne til den svage produktivitetsudvikling og fremlægge forslag til, hvordan produktiviteten kan styrkes i erhvervslivet og den offentlige sektor, *jf. boks 3.2.* Kommissionens analyser og anbefalinger har indgået i regeringens arbejde med denne vækstpakke.

Boks 3.2
Produktivitetskommissionens anbefalinger: Tre overordnede indsatsområder

Konkurrence, internationalisering og regulering
Produktivitetskommissionens analyser peger på, at produktivitetsproblemet især skyldes svag konkurrence og dynamik i dansk økonomi. Styrket konkurrence kan bidrage til et mere dynamisk og innovativt erhvervsliv. Samtidig kan øget mobilitet over grænser medvirke til at skærpe konkurrencen blandt virksomheder, bringe ny viden til Danmark og øge potentialet for stordriftsfordele. Produktivitetskommissionen vurderer, at det især er i de hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv, hvor dynamikken er svag. Det tyder på, at markedskræfterne ikke tilskynder virksomhederne til at være effektive, hvilket hæmmer den danske produktivitet.

Et værktøj til at fremme konkurrence og internationalisering er ændret offentlig regulering. Uhensigtsmæssig regulering kan reducere konkurrencen og belaste produktivitetsudviklingen samt skabe et højt omkostningsniveau for virksomhederne. Konkret peger kommissionen på, at ændringer i regler, som tilgodeser harmonisering af nationale produktstandarder med internationale standarder, eller som fjerner danske branchespecifikke særregler, der afviger fra regler hos de vigtigste handelspartner, vil fremme konkurrencen.

Kvaliteten af uddannelser og værdien for arbejdsmarkedet
Sammen med et dynamisk erhvervsliv er en veluddannet arbejdsstyrke afgørende for produktivitetsudviklingen. Produktivitetskommissionens analyser peger imidlertid, at der er svagheder i uddannelsessystemet, som påvirker produktiviteten negativt. Der er forbedringspotentialer både i folkeskolen, for erhvervsuddannelserne og for de videregående uddannelser.

I *folkeskolen* klarer de danske elever sig middelmådigt sammenlignet med andre OECD-lande. Produktivitetskommissionen peger på, at de manglende færdigheder giver eleverne dårlige forudsætninger for at komme videre i uddannelsessystemet og dermed dårligere beskæftigelses- og indtjeningsmuligheder på længere sigt. Kommissionen anbefaler bl.a., at skolerne øger fokus på de faglige resultater, og at fagligheden på læreruddannelsen styrkes yderligere. *Ungdomsuddannelserne* har de senere år oplevet et markant ændret adfærdsmønster fra de unge. Optag på erhvervsuddannelserne er faldet betydeligt, mens optag på gymnasierne er steget. Produktivitetskommissionen vurderer, at ungdomsuddannelserne bør evalueres for at imødegå denne tendens og for at sikre det faglige niveau på både gymnasier og erhvervsuddannelser.

Med hensyn til de *videregående uddannelser* er det hæmmende for produktiviteten, at den private sektor aftager færre kandidater med videregående uddannelse end andre lande. Kommissionens analyser peger på, at de videregående uddannelser i højere grad bør indrettes med fokus på efterfølgende beskæftigelse og løn. Kommissionen anbefaler bl.a., at uddannelsesinstitutionerne gives større tilskyndelse til at udbyde uddannelser, som afspejler arbejdsmarkedets behov, samtidig med de uddannelsessøgende gives større tilskyndelse til at vælge uddannelser, der giver høj produktivitet og gode beskæftigelses- og indtjeningsmuligheder.

Rammerne for nye løsninger og en effektiv offentlig sektor
Der er grundlæggende forskel på de rammevilkår, som den offentlige og private sektor arbejder under. Den offentlige sektor er forpligtet til at sikre borgerne lige adgang til ydelserne og har typisk ikke et pres fra konkurrerende leverandører. Produktivitetskommissionen peger på, at øget frihed til at løse de offentlige opgaver er vigtig for at styrke produktiviteten, og at friheden bør modsvares af, at de offentlige ledere holdes ansvarlige for nogle få konkrete mål og resultatkrav, der er direkte relateret til kerneydelsen. Desuden peges der på tiltag, som kan forbedre rammevilkårene i den offentlige sektor, så der er flere muligheder for at effektivisere og forny. Det omhandler bl.a. øget fokus på borgerne, afbureaukratisering og udbud af opgaver.

Udfordring 1: Lavt investeringsniveau

Investeringerne i Danmark faldt markant under det internationale tilbageslag efter finanskrisen. Investeringsniveauet er derfor i dag historisk lavt og under andre OECD-lande, *jf. figur 3.7.* Det er afgørende for produktivitetsudviklingen, at der løbende investeres i et moderne produktionsapparat, som kan understøtte en høj værdiskabelse for arbejdsstyrken. Det kræver grundlæggende, at virksomheder har sunde og konkurrencedygtige rammevilkår.

Det lave investeringsniveau har bidraget til, at produktionsressourcerne (kapital) til rådighed pr. medarbejder i de seneste år ikke er blevet udbygget i samme omfang som tidligere, hvor udviklingen i produktionsapparat pr. medarbejder var en væsentlig kilde til fremgangen i produktiviteten.

Både for genopretningen af dansk økonomi efter krisen og produktivitetsudviklingen fremadrettet er det derfor centralt, at investeringsniveauet hæves i de kommende år.

Figur 3.7
Investeringerne i Danmark er lave både i historisk og international sammenhæng

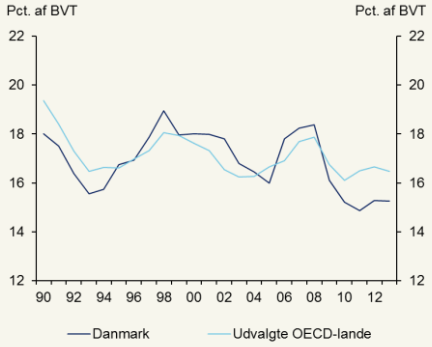

Figur 3.8
Danmark er blandt de OECD-lande, som tiltrækker færrest direkte investeringer

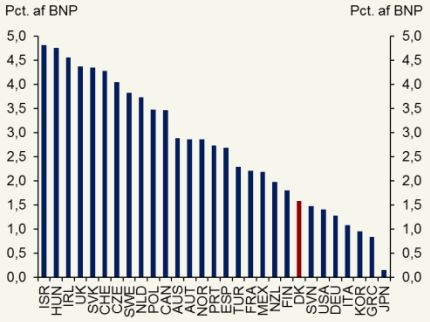

Anm.: Figur 3.7 viser bruttoinvesteringer inkl. offentlige investeringer, men ekskl. boliginvesteringer. Udvalgte OECD-lande dækker over Australien, Belgien, Canada, Finland, Frankrig, Tyskland, Holland, Norge, Sverige, Storbritannien, USA og Østrig. Der er taget et simpelt gennemsnit af landenes investeringer i forhold til BVT. Figur 3.8 viser gennemsnitligt årligt flow af indgående direkte investeringer i perioden 2005-12. Figuren er inkl. gennemløbsinvesteringer. Luxembourg, Belgien, Island, Chile og Estland er udeladt af figuren. Niveauet i disse lande er mellem 7 og 32 pct. af BNP. Direkte investeringer er en finansiel opgørelse, som kan dække over opkøb af virksomheder, koncernlån, kapitaludvidelser i eksisterende virksomheder eller oprettelse af nye virksomheder.

Kilde: OECD, FN (UNCTAD), Danmarks Statistik og egne beregninger.

Den svage økonomiske udvikling under den nuværende lavkonjunktur vurderes at være den væsentligste årsag til det lave investeringsniveau. Det betyder omvendt, at der − i takt med at konjunktursituationen forbedres − vil være et betydeligt potentiale for at øge investeringerne. Det kan bidrage til at fremme produktiviteten og på samme tid understøtte genopretningen af dansk økonomi efter krisen. Potentialet for flere investeringer skal også ses i lyset af, at

virksomhederne har styrket deres finansielle robusthed de senere år og således har en betydelig opsparing, som kan understøtte et løft i investeringerne.

En stigning i investeringerne i takt med forbedrede konjunkturer kræver, at det er attraktivt at foretage nye investeringer i Danmark. Erhvervslivets rammevilkår er afgørende for, om både indenlandske og udenlandske investorer vil foretage nyinvesteringer i danske virksomheder. Rammevilkårene for investeringer i Danmark er grundlæggende gode. Med aftalerne om Vækstplan DK er der allerede taget vigtige skridt i retning af mere konkurrencedygtige rammevilkår for danske virksomheder. Selskabsskatten er sænket til et konkurrencedygtigt niveau, og en række energiafgifter er reduceret til EU's mindstesatser.

Men der er også tegn på, at det fortsat er nødvendigt med tiltag, som understøtter investeringsvilkårene i Danmark. Danmark er et af de OECD-lande, der tiltrækker færrest direkte investeringer fra udlandet, *jf. figur 3.8*. Det kan indikere, at det på nogle områder ikke er tilstrækkeligt attraktivt at investere i danske virksomheder. Den internationale konkurrence betyder samtidig, at det løbende er nødvendigt at efterse og styrke virksomhedernes rammevilkår.

Vækstpakken indeholder derfor initiativer, som gør det nemmere og billigere at drive virksomhed i Danmark. Erhvervsreguleringen lettes, og administrative byrder reduceres med henblik på at sænke virksomhedernes omkostninger og understøtte en optimal udnyttelse af produktionsfaktorerne. Tilsvarende styrker udspillet især de små og mellemstore virksomheders finansieringsmuligheder, der er særligt ramt af bankernes tilbageholdenhed, blandt andet som følge af de øgede kapitalkrav til den finansielle sektor.

Udfordring 2: Svag produktivitet i hjemmemarkedsorienterede erhverv

Produktivitetsvæksten i de private erhverv over de sidste knap 20 år udviser betydelige forskelle på tværs af brancherne. Udviklingen siden 1995 peger især på, at det er i de hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv, at produktivitetsvæksten har været svag, *jf. figur 3.9*.

De internationalt konkurrenceudsatte serviceerhverv – fx engroshandel, skibs- og luftfart mv. – har omvendt oplevet en vækst, der mindst er på linje med industrien.

De hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv består blandt andet af detailhandlen, advokater, revisorer, apotekere, dyrlæger, transportvirksomheder samt hotel og restauration. Samlet set udgør de hjemmemarkedsorienterede erhverv ca. en tredjedel af den samlede danske beskæftigelse.

Forsyningsvirksomhederne har ligesom de hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv også haft lav produktivitetsvækst. Udviklingen skal formentlig ses i sammenhæng med, at sektoren er karakteriseret ved naturlige monopoler, hvilket betyder, at der ikke er det samme konkurrencepres. Det skal i stedet sikres gennem regulering, som fremmer effektivitet. Gennem forsyningsvirksomhedernes rolle som leverandør af vand, varme, el mv. til erhverv og husholdninger, har de en væsentlig betydning i dansk økonomi. Forsyningsvirksomhedernes priser og produktivitet er dermed et centralt rammevilkår for velfungerende virksomheder og husholdninger.

Ligeledes er der tegn på, at produktivitetsudviklingen i bygge- og anlægsbranchen har været svag, og at der også her er potentiale for at hæve produktivitetsvæksten.

Figur 3.9
Produktivitetsvæksten har været lav i de hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv, forsyningsvirksomhederne samt bygge og anlæg, 1995-2013

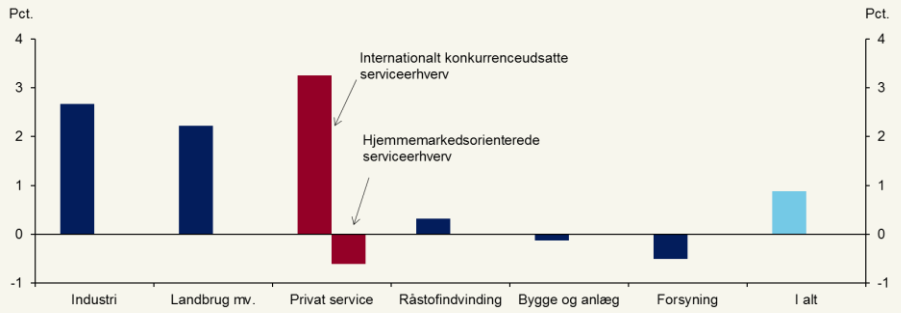

Anm.: Figur 3.9 viser den gennemsnitlige årlige reale timeproduktivitetsvækst i den private sektor. For private serviceerhverv er væksten beregnet for perioden 1995-2011. Der er usikkerhed forbundet med datagrundlaget for bygge og anlæg.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Overordnet set er de hjemmemarkedsorienterede erhverv relativt beskyttede for udenlandsk konkurrence. Reguleringen skal være indrettet, så den skærper konkurrencen – også fra udenlandske agenter. Fx skal det være nemt for nye virksomheder at indtræde på markeder eller for eksisterende virksomheder at vokse. Konkurrence er en væsentlig drivkraft for produktivitet, idet det tilskynder virksomhederne til at blive mere omkostningseffektive og innovative, hvilket bidrager til en mere effektiv udnyttelse af ressourcerne.

Den lave produktivitetsvækst i de hjemmemarkedsorienterede erhverv har to konsekvenser: Først og fremmest medvirker det til højere priser i Danmark og til lavere realløn og levestandard end ellers. Dernæst bidrager produktivitetsefterslæbet i disse erhverv også til at forøge omkostningerne for de konkurrenceudsatte virksomheder herunder i industrien. Fx udgør input fra serviceerhvervene til industriens produktion knap 15 pct. af industriens samlede omkostninger.

Hvis de hjemmemarkedsorienterede erhverv bliver bedre til at udnytte deres ressourcer effektivt, kan det dels føre til lavere priser og dels til, at der skal bruges færre ressourcer til at producere en given serviceydelse.

For at hæve produktivitetsvæksten i de hjemmemarkedsorienterede erhverv – serviceerhverv, forsyningsvirksomhed samt bygge- og anlæg – fremlægger regeringen med dette udspil en række tiltag, som understøtter skærpet konkurrence og en mere hensigtsmæssig regulering.

Udfordring 3: Mere kvalificeret arbejdskraft

Adgang til kvalificeret og veluddannet arbejdskraft er vigtige rammevilkår i forhold til at sikre en høj produktivitetsvækst på langt sigt og understøtte, at danske virksomheder kan klare sig i den globale konkurrence.

Uddannelsesniveauet i Danmark er generelt højt. Det gælder både i et historisk perspektiv og målt i forhold til andre lande. Gennem de senere år har en række lande imidlertid hævet uddannelsesniveauet betydeligt for de yngre generationer på arbejdsmarkedet. Danmark har derfor, målt på uddannelsesniveauet for de 25-34-årige, tabt terræn til mange af de OECD-lande, som vi normalt sammenligner os med og ligger nu omtrent på niveau med OECD-gennemsnittet, *jf. figur 3.10.*

Figur 3.10
Uddannelsesniveauet for de 25-34-årige ligger nu kun på niveau med gennemsnittet for EU og OECD

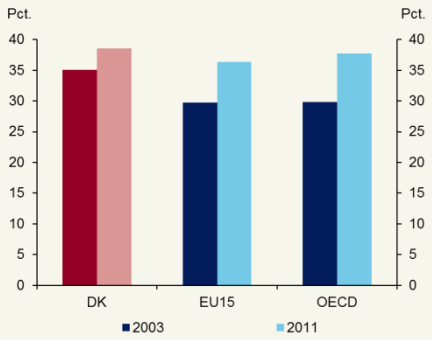

Figur 3.11
Relativt få højtuddannede er beskæftiget i den private sektor, 2012

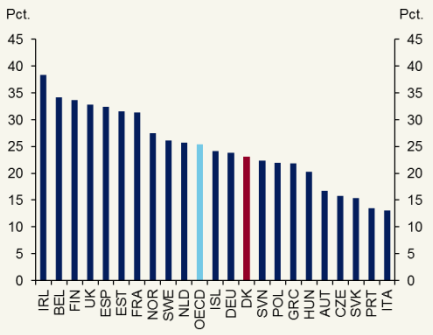

Anm.: I figur 3.10 er gennemsnittet for OECD opgjort ekskl. Luxembourg og beregnet på baggrund af lande med tilgængeligt data. For Danmark er uddannelsesniveauet i 2011 opgjort på baggrund af registeroplysninger, mens uddannelsesniveauet for de øvrige lande er baseret på interviewundersøgelser. Opgørelserne er derfor ikke fuldt ud sammenlignelige, og uddannelsesniveauet opgjort i 2011 for Danmark er formentlig undervurderet i forhold til andre lande. I figur 3.11 indgår kun europæiske OECD-lande.

Kilde: Education at a Glance 2005 og 2013 (OECD) samt Redegørelse om Vækst og Konkurrenceevne 2013.

Selv om de seneste års høje optag på både ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser peger i retning af, at uddannelsesniveauet også fremadrettet vil være voksende, er det vigtigt fortsat at styrke uddannelsesniveauet i Danmark. Samtidig er det afgørende, at uddannelsernes kvalitet løftes herunder uddannelsernes relevans for det private arbejdsmarked.

Regeringens reformer af folkeskolen og erhvervsuddannelserne er vigtige skridt i den retning. Hertil kommer, at regeringen har nedsat *Udvalg for Kvalitet og Relevans i de Videregående Uddannelser*, der har til opgave at komme med anbefalinger, som kan styrke kvalitet, rele-

vans og sammenhæng i de videregående uddannelser. I dette udspil præsenteres yderligere tiltag, som understøtter et stigende uddannelsesniveau og letter virksomhedernes adgang til kvalificeret arbejdskraft.

Et stigende uddannelsesniveau er generelt forbundet med store produktivitetsgevinster. Ufaglærte kan således opnå en betydelig løn- og produktivitetsgevinst ved at tage en erhvervsuddannelse. Tilsvarende vil personer, som vælger at gå videre i uddannelsessystemet og gennemfører en videregående uddannelse, i gennemsnit opnå yderligere løn- og produktivitetsgevinster, *jf. Finansredegørelse 2014*.

I forhold til at hæve produktiviteten i den private sektor er Danmark imidlertid udfordret af, at andelen af højtuddannede, som er beskæftiget i den private sektor, ligger under gennemsnittet for OECD-landene, *jf. figur 3.11*. Hvis de fulde gevinster forbundet med løft af uddannelsesniveauet skal indfries, er det afgørende, at flere kandidater fremadrettet finder beskæftigelse i den private sektor, samt at uddannelsernes relevans for det private arbejdsmarked styrkes.

Der er imidlertid tegn på, at de nuværende uddannelsesmønstre ikke er tilstrækkelig i overensstemmelse med de kompetencer og uddannelser, som den private sektor efterspørger. Hertil kommer, at kandidater fra en række af de uddannelser, som har oplevet den største vækst i antal dimittender over de seneste 20 år, er karakteriseret ved systematisk overledighed og relativ lav løn.

Som led i at sikre lettere adgang til kvalificeret arbejdskraft vil regeringen derfor i højere grad se på, hvorvidt de videregående uddannelser kan indrettes på en måde, som bedre sikrer, at de nyuddannede har de kompetencer, som virksomhederne efterspørger.

4. Danmark som produktionsland

Med initiativerne i regeringens vækstpakke forbedres rammevilkårene bredt for de danske virksomheder, og det bliver mere attraktivt at investere i danske arbejdspladser. Det er nødvendigt med en indsats, som går på tværs af brancher for at håndtere den vækstudfordring, som dansk økonomi står overfor. Men regeringen sætter samtidig skærpet fokus på produktionsvirksomhederne i industrien.

Produktion er en stærk drivkraft for vækst og velstand. Mere end en tredjedel af Danmarks samlede produktivitetsvækst kommer fra produktionserhvervene. Således har de industrielle produktionserhverv haft en god produktivitetsudvikling. Samtidig er der mange arbejdspladser knyttet til produktionsaktivitet. Det kan være hos underleverandører, i byggeri, transport eller andre serviceerhverv. Produktionsvirksomheder står for 40 pct. af dansk eksport og halvdelen af erhvervslivets investeringer i forskning og udvikling.

Siden starten af 00'erne er beskæftigelsen inden for dansk industriel produktion imidlertid faldet med ca. 120.000 personer. En gradvis forskydning i retning af serviceerhverv er forventelig, men Danmark har siden starten af 00'erne oplevet et væsentligt kraftigere fald i antallet af produktionsjob end vores nabolande.

Udflytningen af simpel masseproduktion har langt overvejende været drevet af lave lønniveauer i blandt andet Asien og Østeuropa. Men sådan behøver det ikke fortsætte. Udviklingen i avanceret produktionsteknologi, automatisering og værdikæder giver potentiale for at fastholde produktion, blandt andet fordi andre faktorer end lønomkostninger får stigende betydning. Det giver Danmark nye muligheder som avanceret produktionsland. Og det er muligheder, vi skal forstå at gribe.

Regeringens strategi for Danmark som produktionsland forfølger to overordnede mål:

- Vi skal udnytte de nye muligheder i avanceret produktion.
- Flere nye og mindre virksomheder skal vokse sig store.

Sigtelinjen er, at Danmark skal være et attraktivt produktionsland – også om 10 år. Danmark skal udnytte mulighederne for avanceret produktion, så det er attraktivt at etablere vellønnede, moderne produktionsarbejdspladser, og vi skal have generelle rammevilkår, der understøtter, at vores virksomheder er konkurrencedygtige med vores nabolande.

Stort fald i danske produktionsarbejdspladser

I dag udgør beskæftigelsen i produktionserhvervene ca. 11 pct. af den samlede beskæftigelse. Det er mindre end i Tyskland og Sverige, *jf. figur 4.1*.

Beskæftigelsen i produktionsvirksomhederne er faldet kraftigt i Danmark i de senere år. Gennem 1990'erne aftog beskæftigelsen i produktionserhvervene med omtrent 5.000 personer årligt, men i 00'erne nåede faldet op på 11.000 årligt. Siden 2000 er antallet af beskæftigede i produktionserhvervene således faldet med over en fjerdedel, hvilket er mere end i Sverige og Holland, *jf. figur 4.2*. Tyskland har oplevet et relativt beskedent fald siden 2000 efter et relativt stort fald i 1990'erne efter genforeningen.

Figur 4.1
Udvikling i industriens beskæftigelsesandel, 1991-2013

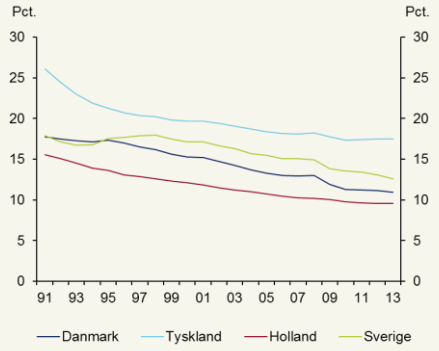

Figur 4.2
Udvikling i industriens beskæftigelse, 2000-13

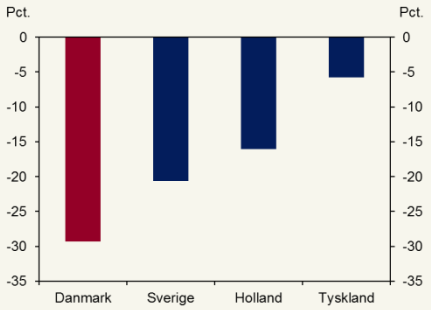

Kilde: OECD, Eurostat og egne beregninger.

Avanceret produktion giver nye muligheder

Udviklingen inden for automatisering, IKT og avancerede produktionsteknologier skaber nye muligheder for at bibeholde og skabe produktion i Danmark. Billigere og mere intelligente industrirobotter, digitaliseret produktion mv. kan bidrage til en mere omkostningseffektiv produktion og gøre det muligt for virksomhederne at sænke deres lønandel.

Som led i arbejdet med avanceret produktion har mange virksomheder et stigende fokus på ressourceeffektivitet. Det er rentabelt, når råvarer og materialer stiger i pris som følge af global ressourceknaphed. Nye og mere moderne produktionsmetoder kan bidrage til at reducere virksomhedernes ressourceforbrug. Danske virksomheder er generelt langt fremme inden for ressourceeffektiv og bæredygtig produktion.

Herudover giver udviklingen mod mere skræddersyede produkter, opsplitning i værdikæder og et større serviceelement i produktionen nye markedsmuligheder for den højtspecialiserede

nicheorienterede kvalitetsproduktion. Det vil også kunne udnyttes af danske virksomheder, der har styrker på disse felter.

Nøglen til at bremse faldet i produktionsjob i industrien ligger i at udnytte de nye muligheder fra blandt andet automatisering og andre globale tendenser i produktion. Gennem brug af avancerede og fleksible robotter mv. vil virksomhederne hurtigt og omkostningseffektivt kunne udvikle og producere kundespecifikke produkter. Produktion i mindre skala bliver således mere konkurrencedygtigt i takt med, at priserne på fx robotteknologi falder, *jf. boks 4.1*. Det giver nye muligheder for Danmarks store underskov af små og mellemstore virksomheder.

Boks 4.1
Globale tendenser inden for moderne produktion

Globalisering og international arbejdsdeling: Nemmere og billigere kommunikation og transport betyder, at virksomheder kan placere forskellige produktionsled rundt om i verden for at reducere omkostninger, komme tæt på markeder og få adgang til viden.

Øget automatisering: Hastige prisfald gør, at robotter vinder indpas stadig flere steder og muliggør øget automatisering, samt at produktion i mindre skala bliver mere konkurrencedygtig.

Skræddersyede produkter og kortere produktlevetid: Ny teknologi og big data muliggør, at produkter kan fremstilles ud fra kundens individuelle ønsker i kortere serier. Det kræver fleksible produktionsapparater.

Stigende efterspørgsel efter kvalificeret arbejdskraft: For at understøtte mere avanceret produktion vil specialiserede tekniske og håndværksmæssige kompetencer få en stigende betydning.

Avancerede materialer og mere komplekse produkter: Udnyttelsen af nye materialer som fx karbonfibre og nanoteknologi åbner nye muligheder for produktudvikling og stiller nye høje krav til produktionsprocesser.

Tættere kobling mellem produktion og serviceydelser: Produkter og serviceydelser integreres i stigende grad i samlede løsninger. Ved at knytte rådgivning, uddannelse og service til et fysisk produkt kan værdiskabelsen øges. Skellet mellem produktions- og servicevirksomhed bliver dermed mindre skarpt.

Større fokus på ressourceeffektivitet: Knaphed på råvarer og andre ressourcer gør det mere rentabelt for virksomhederne at optimere produktionen med mindre materialeanvendelse og øget ressourceeffektivitet.

Målt på antallet af industrielle robotter pr. medarbejder i produktionserhvervene er Danmark på en sjetteplads i OECD*, jf. figur 4.3.* Især de seneste 10 år er industrirobotter blevet mere udbredt i dansk erhvervsliv, *jf. figur 4.4*. En del af forskellen mellem landene skyldes landenes erhvervsstruktur. Således skal det høje niveau for industrirobotter i blandt andet Korea, Japan og Tyskland ses i lyset af, at robotudviklingen i høj grad har haft sit udgangspunkt i bilindustrien.

Danmark ligger godt internationalt på det digitale område, men de senere år har der været tegn på, at Danmark taber terræn til de førende lande, og at andre lande indhenter det danske niveau.

Figur 4.3
Industrirobotter pr. 10.000 medarbejdere i industrien, 2012

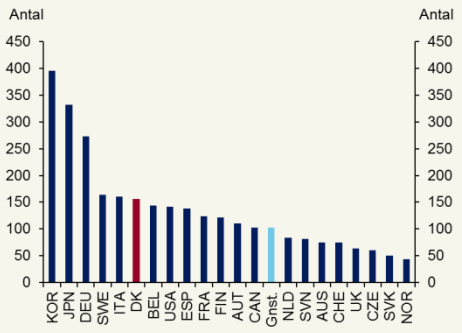

Figur 4.4
Installerede industrirobotter i Danmark, 1990-2011

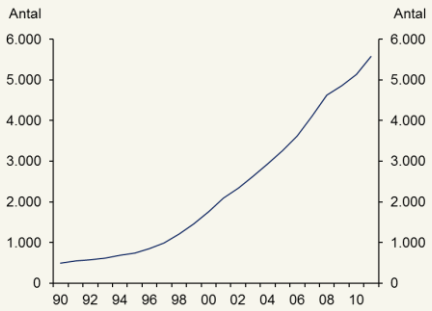

Kilde: Dira.dk og International Federation of Robotics.

Forudsætninger for at lykkes som produktionsland

For at Danmark kan være et attraktivt produktionsland skal der være gode rammer for, at virksomhederne kan udnytte mulighederne i avanceret produktion blandt andet i form af adgang til dygtige medarbejdere. Samtidig skal det være nemmere og billigere at være virksomhed i Danmark, så produktionsomkostningerne i Danmark er konkurrencedygtige i forhold til vores nabolande. Desuden skal der være gode rammer for, at virksomhederne kan foretage flere investeringer i maskiner, teknologi og automatisering, samt at der kan skabes flere vækstvirksomheder.

Avanceret produktion og dygtige medarbejdere

Intelligente robotter, nye sensorteknologier, 3D-print, materialeteknologier, anvendelse af big data mv. giver muligheder for mere fleksibel og konkurrencedygtig produktion i Danmark. Det er derfor vigtigt, at virksomhederne har gode rammer for anvendelsen af ny, avanceret produktionsteknologi. Som opfølgning på vækstteamet for IKT fortsættes arbejdet med potentialer og barrierer ved anvendelse af ny teknologi knyttet til blandt andet big data.

Hvis danske virksomheder skal have fuld udbytte af mulighederne inden for avanceret produktion, stiller det krav til omstillingsparathed og handling hos både medarbejdere og ledelse. Udnyttelse af avanceret produktion kræver ikke kun investering i ny teknologi, men stiller også nye krav til medarbejderes kompetencer samt til virksomhedernes evne til at integrere forskellige processer.

Regeringen har de senere år styrket indsatsen for at understøtte avanceret produktion i Danmark, *jf. boks 4.2*. Det er blandt andet sket gennem øgede bevillinger til produktionsforskning samt en række konkrete tiltag blandt andet i regi af Markedsmodningsfonden og Grøn Omstillingsfond, som gennemføres over de kommende år.

Boks 4.2
Avanceret produktion og dygtige medarbejdere

Regeringen har allerede gennemført reformer af folkeskolen og erhvervsskolerne samt udarbejdet en række vækstplaner. Derudover har regeringen gennemført en række konkrete initiativer for avanceret produktion:

- Øgede bevillinger til produktionsforskning samt en række konkrete tiltag bl.a. i regi af Markedsmodningsfonden og Grøn Omstillingsfond.
- Etableringen af Danmarks Innovationsfond i april 2014 forenkler det hidtidige forsknings- og innovationssystem og øger fokus på virksomhedernes konkrete innovationsbehov – særligt for de små og mellemstore virksomheder.
- GTS-institutterne, der indgår i tæt samspil med virksomhederne om udvikling og udbredelse af ny produktionsteknologi, har styrket indsatsen for produktion i Danmark.
- En række innovationsnetværk, som i perioden 2014-18 skal bidrage til at sikre nye danske produktionsarbejdspladser baseret på ny teknologi og mere smarte produktionsmetoder.
- Det Strategiske Forskningsråd og Rådet for Teknologi og Innovation har senest bevilget betydelige midler til den strategiske forsknings- og innovationsplatform *MADE – Platform for Future Production.*

Regeringen arbejder for en øget udbredelse af avanceret produktion samt for at virksomhedernes stigende behov for kvalificeret arbejdskraft imødekommes ved at:

- Bidrage til, at virksomhederne gør mere brug af robotter og anden teknologi, så der kan produceres mere på kortere tid. Vækstløft for 1.000 små og mellemstore produktionsvirksomheder.
- Ressourceeffektiviteten i virksomhederne øges, så virksomhederne kan producere mere for samme mængde input. Der etableres et samfundspartnerskab om avancerede materialer og innovationsnetværk og en task force til at afdække reguleringsmæssige barrierer for øget ressourceeffektivitet.
- Strategi for øget anvendelse af internationale standarder og startpakker med standarder målrettet små og mellemstore virksomheder.
- Nyt træningsforløb for medarbejdere med henblik på at øge virksomhedernes ressourceeffektivitet.
- Et uddannelsesløft af arbejdsstyrken, flere praktikpladser og øget relevans af videregående uddannelser.
- Bedre og mere erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse.
- Styrkede muligheder for international rekruttering af kvalificeret arbejdskraft.

En øget grad af specialisering og mere avanceret produktion stiller nye krav til de kompetencer, som arbejdsstyrken besidder. Det er en udvikling, der understreges af, at antallet af ufaglærte i produktionserhvervene er faldet væsentligt, mens antallet med en videregående uddannelse er steget gennem de seneste år, *jf. figur 4.5*.

Hvis produktionsvirksomhederne i Danmark skal kunne oppebære høje lønninger relativt til udlandet, skal medarbejderne være i stand til at forstå og benytte teknologien, så der sker en høj værdiskabelse. Danske produktionsvirksomheder er generelt godt med, når det gælder om at bruge højtuddannet arbejdskraft, og andelen af medarbejdere i industrien med en videregående uddannelse ligger omkring EU-gennemsnittet, *jf. figur 4.6*.

De faglærte udgør dog fortsat den største andel af beskæftigede i produktionserhvervene, *jf. figur 4.5*. Adgang til dygtige faglærte er derfor vigtig for produktionsvirksomhederne. I voksen- og efteruddannelsessystemet er der gode muligheder for at forbedre de almene kompetencer

som et supplement til det ordinære uddannelsessystem og sikre den løbende opkvalificering af arbejdsstyrken, så kompetencerne tilpasses arbejdsmarkedets ændrede behov.

Regeringen arbejder for, at virksomhedernes stigende behov for kvalificeret arbejdskraft imødekommes og for en øget udbredelse af avanceret produktion.

Figur 4.5
Uddannelsessammensætning i industrien

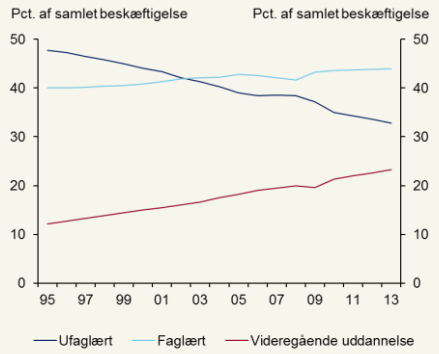

Figur 4.6
Andel af medarbejdere med videregående uddannelse i industrien, 2013

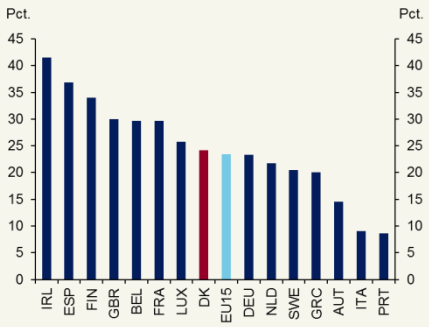

Anm.: I figur 4.5 er der databrud i 2008-09.
Kilde: Danmarks Statistik, Eurostat og egne beregninger.

Nemmere og billigere at drive virksomhed samt lavere priser for både virksomheder og husholdninger

Sammenlignet med en række andre lande er omkostningsniveauet for produktion relativt højt i Danmark. Det gælder de direkte omkostninger ved produktion som fx lønninger, skatter og afgifter. Det gælder også de indirekte omkostninger som følge af høje priser i andre sektorer, der leverer input til produktionsvirksomheder. Også administrative byrder som følge af lovkrav og regulering kan gøre det sværere for virksomhederne at klare sig i den internationale konkurrence.

Omtrent en fjerdedel af produktionsvirksomhedernes samlede omkostninger går til løn og pension, *jf. figur 4.7*. Konkurrenceevnen er i den sammenhæng blevet udfordret af, at lønkvoten inden for fremstilling steg frem til slutningen af 00'erne, mens den faldt i lande som Tyskland og Sverige. Siden 2009, og særligt i 2013, er lønkvoten faldet, så den nu er tilbage på niveauet fra starten af 00'erne, *jf. figur 4.8.* Det har styrket konkurrenceevnen og skyldes blandt andet ansvarlige overenskomster.

Råvarer, energi og materialer udgør tilsammen knap halvdelen af produktionsvirksomhedernes omkostninger, om end der er stor forskel på tværs af produktionserhvervene. Det betyder, at øget ressourceeffektivitet kan gavne konkurrenceevnen.

Som følge af betydelige energieffektiviseringer har virksomhedernes energiforbrug været faldende. Udfordringen er dog, at energiafgifter og de PSO-bidrag, som finansierer den grønne omstilling af energisystemet i Danmark, har været pålagt de danske produktionserhverv i højere grad end i andre lande. En lempelse af energiafgifter og PSO for de danske virksomheder vil således have betydning for produktionsvirksomhedernes konkurrenceevne.

Fjernelse af byrder har betydning for alle dele af erhvervslivet, men nogle krav og administrative procedurer har særlig betydning for produktionsvirksomheder. Det gælder eksempelvis miljøgodkendelser. Ved at afkorte sagsbehandlingstiderne får virksomhederne mulighed for at reagere hurtigere på nye markedsmuligheder og investere i produktionsarbejdspladser, uden at der derved slækkes på miljøstandarderne. Hurtigere godkendelser kan desuden understøtte den grønne omstilling, idet nye produktionsanlæg næsten altid er mere ressourceeffektive og miljøvenlige, end de gamle de erstatter.

Figur 4.7
Fordeling af industriens omkostninger

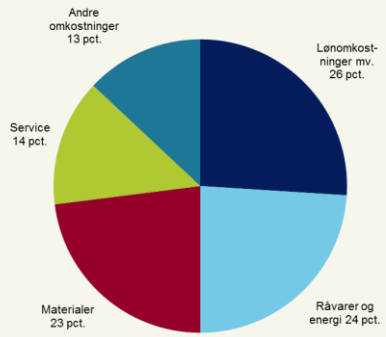

Figur 4.8
Lønkvoten inden for industrien

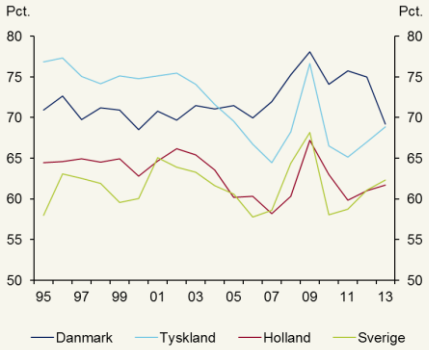

Anm.: Figur 4.7 viser omkostningerne i industrien ekskl. olieraffinaderier. I figur 4.8 er lønkvoten udtrykt ved lønsummens andel af den nominelle BVT. Lønkvoten er korrigeret for selvstændige.
Kilde: Copenhagen Economics (2013), OECD og egne beregninger.

Priserne for serviceydelser fra forsyningsselskaber, byggeri og advokatbistand har også betydning for det samlede omkostningsniveau for produktion i Danmark. Omkostningerne til eksempelvis vand og spildevands- og affaldshåndtering betyder ganske meget for medicinal- og fødevareindustrien. Modernisering og effektivisering af vand- og affaldssektoren samt andre forsyningsområder er derfor vigtige for Danmark som produktionsland. På samme måde har brandkrav til fabriks- og lagerbygninger betydning for produktionsvirksomheder.

En lav produktivitetsvækst og utilstrækkelig konkurrence i de hjemmemarkedsorienterede erhverv har også betydning for industriens omkostningsniveau. Det danske prisniveau korrigeret for skatter og relativ velstand er 15 pct. højere for tjenester sammenlignet med en række sammenlignelige EU-lande. Et produktivitetsløft i de hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv kan bidrage til at nedbringe industriens omkostninger. Den arbejdskraft, som frigøres

ved en stigning i serviceerhvervenes produktivitetsniveau, kan finde beskæftigelse i andre dele af økonomien herunder produktionserhvervene.

Regeringen har de senere år reduceret virksomhedernes omkostninger og derved styrket konkurrenceevnen, blandt andet i Vækstplan DK, der lempede en række afgifter og sænkede selskabsskatten for virksomhederne. Regeringen vil med de nye indsatser i Vækstpakke 2014 gøre det nemmere og billigere at være virksomhed og bidrage til lavere priser for virksomheder og husholdninger, *jf. boks 4.3*.

Boks 4.3
Nemmere og billigere at være virksomhed samt lavere priser

Regeringen har allerede reduceret virksomhedernes omkostninger blandt andet ved:

- Aftaler om Vækstplan DK
- Fjernelse af fedtafgiften fra Forårspakke 2.0 samt andre afgiftslettelser
- Skattereform 2012

Regeringen arbejder med Vækstpakke 2014 videre med, at virksomhedernes omkostninger gradvist reduceres og med at sikre lavere priser ved at styrke produktiviteten i en række af de erhverv, der leverer input til produktionserhvervene. Det sker ved at:

- Reducere omkostninger til energi – PSO lempes på el og gas og forsyningssikkerhedsafgiften tilbagerulles.
- Gøre det lettere at drive virksomhed gennem en mere erhvervsvenlig offentlig sektor og færre administrative byrder. Sagsbehandlingstider i staten og kommunerne nedbringes, mindre bureaukrati i fødevare- og miljøreguleringen samt lancering af NemVirksomhed med lettelser på regnskabsområdet.
- Modernisering af forsyning, herunder vand-, affaldsforbrændings- og forsyningssektoren.
- Skabe mere konkurrence i de hjemmemarkedsorienterede erhverv, så priserne bliver lavere for virksomheder og husholdninger. Konkurrencemyndighedernes uafhængighed og konkurrenceloven styrkes.
- Det analyseres – blandt andet på baggrund af forslag fra Virksomhedsforum for enklere regler – om det er muligt at skabe en enklere, klarere og mere sammenhængende lovstruktur i natur- og miljølovgivningen på Miljøministeriets område.

Styrket adgang til finansiering – flere vækstvirksomheder

Danmark har en bred underskov af små og mellemstore virksomheder, og hvert år etableres mange nye virksomheder, mens andre lukker. Hvis de nye og mindre virksomheder skal styrke vækst og jobskabelse, er det vigtigt, at flere af dem kommer ind i vækstforløb. Kun få nye virksomheder vokser sig store, og blandt de store virksomheder med mere end 1.000 ansatte findes kun en enkelt industrivirksomhed, der er etableret de seneste 30 år. Det kan være en hæmsko for fornyelsen og produktivitetsudviklingen.

Øget automatisering kræver, at virksomhederne foretager de nødvendige investeringer i nye maskiner og udstyr. Ser man på udviklingen i investeringerne i de danske produktionserhverv, er de faldet siden 2000, *jf. figur 4.9*. De faldende investeringer dækker over et længerevarende fald i investeringer i maskiner og inventar.

Virksomheder kan enten finansiere deres investeringer med egenkapital, i form af opsparing i virksomheden, risikovillig kapital mv., eller med fremmedfinansiering i form af lån i penge- og realkreditinstitutter, udstedelse af erhvervsobligationer mv. Den finansielle og økonomiske krise har medført et strukturelt skifte, hvor pengeinstitutterne – blandt andet set i lyset af, at sektoren har indkasseret store tab på udlån til især små og mellemstore virksomheder – nu lader til at lægge større vægt på, at virksomhederne har en fornuftig soliditet i form af egenkapital, når der skal bevilges lån.

Figur 4.9
Udvikling i industriens investeringer, 2000-2011

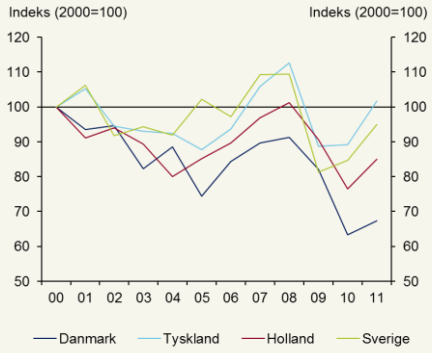

Figur 4.10
Styrket adgang til finansiering som vej til flere investeringer og vækstvirksomheder

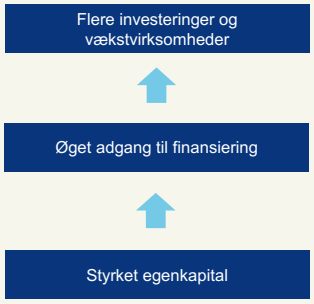

Kilde: Eurostat og Danmarks Statistik.

Regeringen vil med Vækstpakke 2014 styrke adgangen til finansiering og skabe bedre rammer for flere investeringer i maskiner, teknologi og automatisering samt skabe flere vækstvirksomheder. Den indsats ligger i forlængelse af Vækstplan DK og styrker Danmark som produktionsland. Manglende adgang til kapital skal ikke bremse sunde virksomheder med gode investeringsprojekter. Regeringen vil med de nye indsatser for at styrke adgang til finansiering understøtte flere vækstvirksomheder, *jf. boks 4.4*.

Boks 4.4
Styrket adgang til finansiering – flere vækstvirksomheder

Regeringen har taget en række markante initiativer, der styrker virksomhedernes adgang til finansiering. Initiativerne har blandt andet haft fokus på at understøtte virksomhedernes mulighed for at kunne optage lån til investeringer, eksport mv.:

- Aftaler om Vækstplan DK, herunder nye vækstlån til iværksættere, en styrkelse af de små vækstkautioner samt en mulighed for nye EKF-eksportgarantier.
- Kreditpakken, udviklingspakken, ny lov til forbedring af rammerne for udviklingen af markedet for erhvervsobligationer og grønne vækstlån.

Regeringen vil med Vækstpakke 2014 styrke små og mellemstore virksomheders muligheder for at få finansieret deres vækstforløb ved at:

- Give fradrag for indskud i små virksomheder samt foreslå en målrettet lempelse af udbyttebeskatningen for danske virksomheder.
- Styrke egenkapitalen i små og mellemstore virksomheder og bidrage til, at sunde virksomheder og investeringsprojekter har adgang til finansiering. Det kan ske med en ny Dansk Vækstkapital II og en ny accelerationspulje målrettet virksomheder med særligt vækstpotentiale.
- Forlænge Vækstlåneordningen og Eksportlåneordningen fra 2015 til 2020.
- Se på mulighederne for at styrke crowdfunding i Danmark og samarbejde med de regionale vækstfora om et nyt sparrings- og uddannelsesforløb for iværksættervirksomheder med potentiale for vækst.

Internationale muligheder og danske styrker

Den stigende globalisering og skarpe konkurrence mellem virksomhederne på tværs af landegrænser har skabt en øget specialisering, hvor virksomhedernes fokus er på kernekompetencer og den del af produktionen, der skaber den højeste værdi. Globaliseringen og den internationale arbejdsdeling bidrager til øget produktivitet og en øget velstand i de enkelte lande. Samtidigt har virksomheder forholdsvist let ved at placere deres aktiviteter forskellige steder i verden for at opnå lavere omkostninger, nærhed til markeder eller adgang til viden- og innovationsmiljøer.

Mens særligt de hjemmemarkedsorienterede produktionsvirksomheder har stået for en faldende andel af den samlede værditilvækst, så har de internationalt orienterede produktionsvirksomheder holdt stand, *jf. figur 4.11*. Derfor er det vigtigt, at de danske virksomheder har let adgang til internationale markeder.

Figur 4.11
Industriens andel af den samlede BVT, 1990-2011

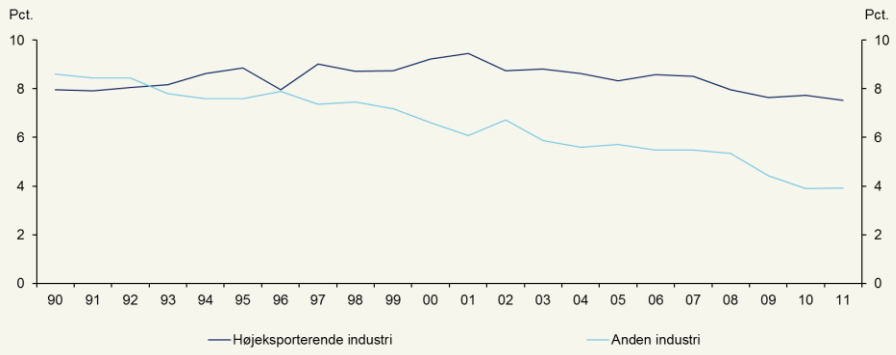

Anm.: Brancher med en eksport på mindst 50 pct. af produktionsværdien defineres som højeksporterende.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Åbne markeder fører til en erhvervsmæssig specialisering som et resultat af komparative fordele eller andre forhold. Det gælder særligt for et lille land som Danmark. På en række større erhvervsområder har det således vist sig, at danske virksomheder har international konkurrencekraft med høj eksport, investeringer på tværs af grænser og en høj grad af innovation.

Regeringen har et særligt fokus på at fjerne barrierer for vækst på erhvervsområder, hvor danske virksomheder har international konkurrencekraft. Derfor har regeringen fremlagt vækstplaner for at styrke vækstvilkårene i disse erhverv, *jf. boks 4.5*.

Boks 4.5
Større erhvervsområder med international konkurrencekraft

Figur a
Regeringens otte vækstplaner for erhverv med international konkurrencekraft

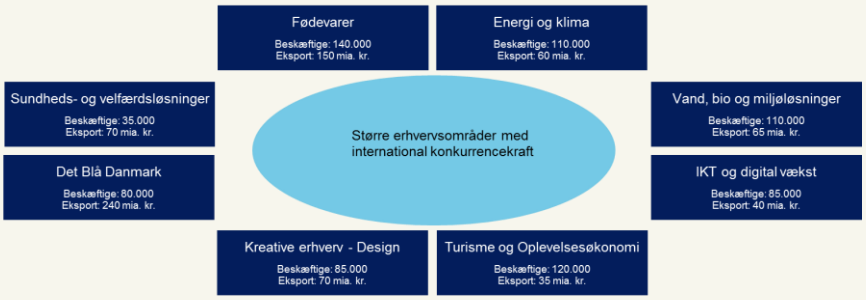

Fødevarer: Fødevareproduktionen har en lang tradition for effektiv produktion, og med viden om avancerede produktionsløsninger og forarbejdning producerer erhvervet fødevarer med høj kvalitet og stor fødevaresikkerhed. Regeringens Vækstplan for fødevarer og de nye vækstinitiativer på fødevareområdet styrker rammerne for nye investeringer i landbruget og fødevareindustrien.

Energi og klima: Energiteknologi udgør en betydelig del af den danske vareeksport. Vindmøllesektoren er mest markant, hvor der er en stærk koncentration af kompetencer inden for hele værdikæden, både udvikling, test, produktion og opsætning. Hertil kommer viden og produktion inden for bl.a. fjernvarmeteknologier. Også inden for energieffektive bygningskomponenter har danske virksomheder en række styrker herunder energieffektive vinduer, isoleringsmaterialer og ventilation.

Vand-, bio- og miljøløsninger: På en række felter produceres der i Danmark teknologier og løsninger, der på mange forskellige måder bidrager til at øge vand- og ressourceeffektiviteten, forbedre miljøet og nedbringe luftforureningen. Der er en omfattende forskning og udvikling inden for bioområdet.

Sundheds- og velfærdsløsninger: Især lægemiddel- og medicoområdet står stærkt internationalt og bidrager betydeligt til væksten herhjemme. Derudover omfatter erhvervsområdet også virksomheder inden for hjælpemidler, service- og driftsløsninger, rådgivning og sundheds-it.

IKT og digital vækst: Ud over bl.a. hardware- og softwareproducenter består IKT-erhvervene også af virksomheder, som er teknologitunge eller har teknologi indlejret i deres produkter. Udnyttelsen af IKT i produktionserhvervene er vigtig for at udnytte potentialerne i avanceret produktion.

Det Blå Danmark: Ud over selve skibsfarten består Det Blå Danmark af en lang række virksomheder, hvis aktiviteter er udsprunget af international og dansk skibsfart. Det er fx værfter og industri- og service-virksomheder, som leverer udstyr, komponenter og service til skibe og offshore aktiviteter.

Kreative erhverv - Design: Består bl.a. af store eksportorienterede produktionserhverv såsom mode og beklædning samt møbler og interiør. Selvom størstedelen af tekstilproduktionen i dag foregår i udlandet, har den danske modebranche formået at fastholde beskæftigelsesniveauet.

Turisme og oplevelsesøkonomi: Der er en væsentlig beskæftigelse inden for turisme herunder storby- og erhvervsturisme med konferencer samt kyst- og naturturisme. Aktiviteten er fordelt over hele landet.

Inden for flere af disse større internationalt orienterede erhvervsområder ses et veludviklet samspil mellem avanceret produktion samt udvikling og servicefunktioner. Fx er den danske patentaktivitet særlig høj inden for fødevarer, bioteknologi, lægemidler og medicinsk udstyr samt klima- og miljøområdet.

På andre af disse erhvervsområder har virksomhederne kun begrænset indenlandsk produktion, men de har en lang række andre aktiviteter i Danmark fx udvikling, design, indkøb og logistik, som er knyttet til virksomhedens produkt og som skaber vækst og danske job.

Danske erhvervsområder med international konkurrencekraft har også fremadrettet store potentialer i lyset af de globale trends med stigende befolkning, øget efterspørgsel efter sundheds- og velfærdsløsninger, fødevarebehov samt energi og klima. Regeringen arbejder derfor også for at give erhvervene en stærkere placering på vækstmarkederne i regi af de fremlagte vækstmarkedsstrategier.

Boks 4.6
Internationale muligheder og danske styrker

Regeringen har de senere år taget en række markante initiativer for, at danske virksomheder kan udnytte mulighederne på de internationale markeder:

- Vækstplaner på større erhvervsområder med international konkurrencekraft.
- Vækstmarkedsstrategier og volumenmarkedsstrategier.

Med udgangspunkt i de allerede igangsatte initiativer skærper regeringen indsatsen for, at danske virksomheder skal have nem adgang til de internationale markeder. Der sker ved:

- En ny ambitiøs strategi for eksportfremme og økonomisk diplomati.
- Strategi for øget anvendelse af internationale standarder
- Bedre patentbeskyttelse på udenlandske markeder via ”Patent Prosecution Highway”-aftaler.
- Fokus på danske styrkepositioner i internationale frihandelsforhandlinger, fx liberalisering af handlen med grønne produkter og tjenesteydelser.
- Arbejde for et stærkt indre marked, der er gearet til fremtidens produktion.

Produktionsvirksomheder er vigtige for Danmark – også om 10 år

Vækst i produktionserhvervene vil understøtte regeringens målsætning om at øge BNP frem mod 2020 med i alt 20 mia. kr. og løfte beskæftigelsen med 150.000 personer i den private sektor i takt med, at konjunkturerne forbedres.

Regeringen har styrket mulighederne for produktion i Danmark med en ambitiøs reformdagsorden; Skattereform 2012, Vækstplan DK samt vækstplanerne for større erhvervsområder, hvor Danmark har international konkurrencekraft. Regeringen vil ikke pålægge erhvervslivet nye generelle forhøjelser af skatter og afgifter og følger udviklingen i andre lande tæt. Med

uddannelsesreformerne, herunder af erhvervsuddannelserne, samt styrket voksen- og efteruddannelse løftes arbejdsstyrkens uddannelsesniveau.

Skal Danmark også i fremtiden være et attraktivt produktionsland, er der brug for et vedholdende fokus på virksomhedernes udfordringer og muligheder. Der er derfor brug for fokus på at fjerne barrierer for avanceret produktion samt en vedholdende indsats for lavere omkostninger, dygtige medarbejdere, flere vækstvirksomheder og udnyttelse af internationale muligheder og danske styrker.

Der er en tæt sammenhæng mellem produktion og viden. Uden produktion i Danmark er der en risiko for, at videnjob flytter med ud, og vi taber yderligere arbejdspladser i følgeerhverv som fx transport, byggeri og andre serviceerhverv. Danmark skal derfor satse på avanceret, automatiseret og videnstung produktion.

Særligt i Nord-, Vest- og Sydjylland udgør produktionserhvervene en høj andel af den samlede beskæftigelse, *jf. figur 4.12.* Bedre vilkår for produktion i Danmark kan dermed understøtte vækstmulighederne i alle dele af landet.

Figur 4.12
Industribeskæftigelsens andel af den samlede beskæftigelse fordelt på landsdele, 2012

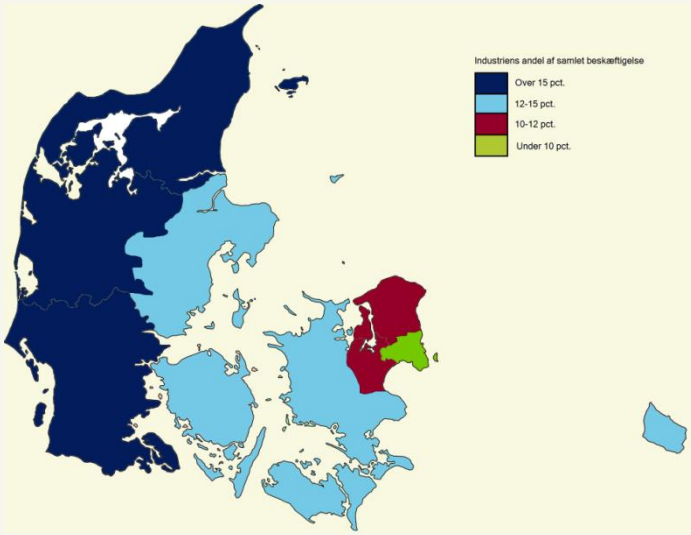

Kilde: Danmarks Statistik.

Danmark helt ud af krisen
Virksomheder i vækst

2013/14 : 24

Henvendelse om udgivelsen kan i øvrigt ske til
Finansministeriet
Christiansborg Slotsplads 1
1218 København K

Tlf. : 33 92 33 33

ISBN
978-87-93214-06-4

Elektronisk publikation
978-87-93214-07-1

Design af omslag
e-Types & e-Types Daily

Foto
Scanpix, fotograf: Kennet Havgaard
(Arbejder tjekker kvaliteten på glasset hos
glasværket Ardagh Glass Holmegaard A/S)

Tryk
Rosendahl Schultz Grafisk A/S

Publikationen kan bestilles eller afhentes hos
Rosendahls – Schultz Distribution
Herstedvang 10,
2620 Albertslund
rosendahls-schultzgrafisk.dk

Web
Publikationen kan hentes på
fm.dk